

Вітальні слова від організаторів

Започаткована сім років тому науково-практична інтернет-конференція «Управління інноваційним розвитком на макро-, мезо-, та мікрорівнях», не зважаючи на складності створені світовою пандемією, продовжує ефективно працювати завдяки нашим постійним та відомим в наукових колах вченим. Також ми з радістю вітаємо появу серед наших авторів молодих, наповнених ентузіазмом, дослідників.

Увага учасників конференції концентрується на тенденціях та явищах, що сьогодні багато в чому визначають стан української економіки на макро-, мезо- та мікрорівнях. Структурні та галузеві проблеми виробництва, велика ресурсна залежність, ситуаційність економічного зростання, значний обсяг неконкурентоспроможних товарів і послуг, що виробляються в країні, а також негативні процеси, пов'язані з пандемією, знайшли своє відображення у представлених на конференцію роботах.

У збірнику представлено роботи науковців, аспірантів, студентів з різних регіонів України, в яких висвітлюються результати теоретично-аналітичних досліджень та обґрунтовуються практичні пропозиції щодо вирішення актуальних проблем управління інноваційним розвитком на макро-, мезо-, та мікрорівнях. У кожній роботі відображено власні погляди авторів на окремі питання управління інноваційним розвитком, зустрічаються свіжі ідеї та цікаві пропозиції.

З великою пошаною та найкращими побажаннями,
члени оргкомітету.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ

<i>Головатюк В. М.</i> Наукоємність національної економічної системи в контексті світових закономірностей	7
<i>Волкова Н. І.</i> Україна в світі глобалізації економічних процесів	10
<i>Колесніков А. В., Черепанова Н. О.</i> Закордонний досвід підтримки малого та середнього бізнесу (співробітництво України і ЄС)	13
<i>Пошивалова О. В., Перерва Б. К.</i> Демографічна криза як дестимулятор інноваційного розвитку України	16
<i>Задорожнюк Н. О.</i> До питання розробки цифрових компетентностей громадян України	20
<i>Задорожнюк Н. О., Домбровська В. М.</i> Дослідження терміну «smart» в суспільстві та економіці	23
<i>Карита Н. В., Черепанова Н. О.</i> Можливості виживання малого бізнесу в Україні в умовах пандемії	26
<i>Кулагіна В. О., Черепанова Н. О.</i> Стан та перспективи українського ринку мінеральних добрив	29
<i>Ворожейкина Л. А., Черепанова Н. А.</i> Внедрение интернет банкинга как одна из форм выживания банка во время	32

пандемії (Україна)

Черепанова Н. О. Тенденції розвитку українського ринку
соняшнику та соняшникової олії 35

СЕКЦІЯ 2

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Забарна Е. М. Елементи інфраструктури інноваційного
розвитку регіону 38

Ніколаєв Д. П. Якість вищої освіти в Україні в контексті
інтеграції до європейського простору 41

Щьокіна Є. Ю., Есаулова К. Р. Особливості менеджменту в
сфері культури 45

СЕКЦІЯ 3

ТРЕНДИ ІННОВАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Дмитришин Л. І., Гавдей С. В. Інноваційні інструменти
підтримки туристичного сектору в умовах пандемії 48

Чередниченко А. В., Чередниченко В. А. Проблеми адаптації
системи надання стоматологічних послуг до змін
адміністративно-територіального устрою України 51

Погуляйко Ю. М. Інноваційно-інвестиційні процеси в
розвитку сучасного регіону 54

Боцу Ю. О. Вплив пандемії covid-19 на всесвітню економіку 59

СЕКЦІЯ 4

ІННОВАЦІЙНІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ

РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

<i>Shchokina E. U.</i> Formation of an effective system of staffing the development of the region	62
<i>Задорожнюк Н. О.</i> Погляд сучасних інструментів бізнес-аналітики	65
<i>Ісакова Г. В.</i> Технології автоматизації сільського господарства	68
<i>Омельченко М. Г.</i> Інноваційні фактори підвищення потенціалу розвитку суб'єктів господарювання	71
<i>Перкова М. В.</i> Стартапи як особлива форма підприємництва	74
<i>Лисенко О. В.</i> Моделювання обсягу операційного резервного фонду підприємств	78
<i>Задорожнюк Н. О., Кошель Є. В.</i> Можливості та перешкоди інноваційного розвитку підприємств України	81
<i>Шлапак А. М., Блаженко С. Л.</i> Соціально-економічний фактор інновацій як складова стратегії розвитку підприємства	84
<i>Філіппов В. Ю., Войцеховський Р. Е.</i> Форми розвитку торговельних підприємств під час запровадження регіонального локдауну	87
<i>Толстомят М. В.</i> Вплив роботизації на економіку світу	90
<i>Літвінов К. П.</i> Системи підтримки прийняття рішень в управлінні підприємством	93

СЕКЦІЯ 1

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ

НАУКОЄМНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ

*Головатюк В. М., д. е. н., ст. н. с.,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України»*

На даний час стратегічним курсом соціально-економічної політики країн розвиненого світу є реалізація концепції «нової індустріалізації» національних економік, нарощування свого потенціалу готовності до майбутнього наукоємно-інноваційного виробництва з акцентом у першу чергу на власний (внутрішній) наукоємний ресурс.

Водночас, державна влада України обмежується лише прийняттям декларативних документів з цих питань. Через це країна продовжує залишатись аутсайдером світового науково-технологічного та інноваційного розвитку. Так, за матеріалами рейтингу інноваційних економік Bloomberg Україна опустилась з 53 (всього 60 місць) місця в 2019 р. на 56 у 2020 р., втративши три позиції [1]. У 2019 р. за цим же рейтингом був ще більший спад – на 7 позицій.

Зрозуміло, що за таких обставин проблема формування засад удосконалення науково-інноваційної політики України в напрямі нарощування потенціалу готовності національної економічної системи до майбутнього наукоємного виробництва в контексті сучасного світового тренду – активної реіндустріалізації національних економік з акцентом на використання переважно власних наукоємних ресурсів, стає ще актуальнішою.

За означеного важливо враховувати ту обставину, що нарощування й розвиток потенціалу готовності економічної системи країни до майбутнього наукоємного виробництва зростає із зростанням інвестиційного потенціалу науково-дослідної та конструкторської діяльності (R&D діяльності) – обсягів R&D видатків (% ВВП), потенціалу драйверів виробництва та потенціалу структурних факторів виробництва. Про це, зокрема, переконливо засвідчують дані табл. 1, яка побудована на матеріалах доповіді Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) «Готовність до майбутнього виробництва 2018» [2] та Світового банку [3].

Так, за даними цієї таблиці простежується досить чіткий взаємозв'язок між зростанням інвестиційного потенціалу R&D діяльності та зростанням потенціалу драйверів виробництва. При зростанні середньої величини потенціалу R&D діяльності від «країн, що народжуються – класифікація ВЕФ» до «провідних країн» (табл. 1, колонка 11) характерне зростання середньої величини потенціалу драйверів виробництва (табл. 1, колонка 5).

Підтверджується означена закономірність, зокрема, і розрахованим між ними коефіцієнтом кореляції Пірсона, який становить 0,76. Шкала Чеддока засвідчує про високий рівень такої кореляції.

Аналогічна тенденція простежується і між зростанням інвестиційного потенціалу R&D діяльності та зростанням потенціалу структурних факторів виробництва. Водночас, слід зазначити, що в означену тенденцію не вписується, правда, група «країн з високим потенціалом» (табл. 1, колонка 2). Однак, в цю групу входять лише 7 країн із 100 досліджуваних, а тому на означену вище закономірність цей факт суттєво вплинути не може.

МАТЕРІАЛИ ШОСТОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «УПРАВЛІННЯ
ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОРІВНЯХ»

Таблиця 1. Взаємозв'язок компонент потенціалу готовності економічної системи країни до майбутнього наукоємного виробництва [а]												
Країни, показники	Структура виробництва, бал (0 - 10)			Драйвери виробництва, бал (0 - 10)			ВВП на 1 ос. нас., \$, 2016			R&D, % ВВП, 2015		
	Середній	Min	Max	Середній	Min	Max	Середній	Min	Max	Середній	Min	Max
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Провідні країни, 25	7,20	5,75	8,99	6,87	5,71	8,16	37990,7	8117,3	79866,0	2,39	1,00	4,27
Країни з високим потенціалом, 7	4,71	3,89	5,65	6,73	5,96	7,45	46081,4	19871,7	70890,0	1,24	0,48	2,20
Успадковуючі країни, 1	6,40	5,71	7,13	5,14	4,51	5,45	9250,8	1717,5	16529,5	0,82	0,14	1,38
Країни, що народжуються, 58	3,85	1,66	5,50	4,35	3,24	5,65	6744,0	580,4	27368,3	0,41	0,04	1,17

Джерело: розроблено автором за матеріалами Всесвітнього економічного форуму «Готовність до майбутнього виробництва 2018» (досліджувалось 100 країн світу), Світового банку та власних розрахунків.
[а] Компоненти потенціалу готовності економічної системи країни до майбутнього наукоємного виробництва: інвестиційний потенціал науково-дослідної та конструкторської діяльності (R&D діяльності) – обсяги R&D видатків (% ВВП), потенціал драйверів виробництва та потенціал структурних факторів виробництва.

Підтверджується означена закономірність, знову ж таки, розрахованим між потенціалом R&D діяльності та потенціалом структурних факторів виробництва коефіцієнтом кореляції Пірсона, який становить 0,75, а шкала Чеддока засвідчує про високий рівень такої кореляції.

Отже, можна вважати, що за даними табл. 1 в цілому простежується закономірність впливу зростання інвестиційного потенціалу R&D діяльності на зростання потенціалу драйверів виробництва та потенціалу структурних факторів виробництва й загалом на нарощування потенціалу готовності економічної системи країни до майбутнього наукоємного виробництва.

Для української ж економіки характерне зниження потенціалу R&D діяльності від 0,6% у 2015 р. до 0,5% у 2018 р. [3], що не сприяє нарощуванню потенціалу готовності вітчизняної економічної системи до майбутнього наукоємного виробництва. Означене є свідченням необхідності формування в Україні нової моделі державної науково-інноваційної політики суспільно-економічного поступу з нарощуванням R&D потенціалу.

Список використаних джерел

1. Кучук М. Україна опустилась в рейтинге инновационных экономик Bloomberg [Электронный ресурс]. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/novosti/ukraina-opustilas-v-reytinge-innovatsionnyh-ekonomik-bloomberg> (дата обращения: 21.05.2021).
2. The Readiness for the Future of Production Report 2018. Retrieved from [https://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018 .pdf](https://www3.weforum.org/docs/FOP_Readiness_Report_2018.pdf). (last accessed: 30.04.2020).
3. Матеріали Світового банку. [Електронний ресурс]. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS?view=chart> (дата звернення: 21.05.2021).

УКРАЇНА В СВІТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

*Волкова Н. І., к. е. н., доцент,
Державний університет «Одеська політехніка»*

Сучасна економіка за своєю сутністю є міжнародною і базується на різноманітті забезпечення факторами виробництва різних країн, яка складалася історично чи була набута в процесі розвитку. Однією з основних її ознак є розгортання процесів глобалізації, які суттєво впливають на систему міжнародних економічних відносин, модифікують і визначають тенденції розвитку національних економік. Прискорення глобалізаційних процесів призводить до актуалізації аналізу цього процесу.

Глобалізація є багатоаспектним процесом, якій охоплює всі сторони життєдіяльності суспільства. Глобалізація світової економіки означає процес формування єдиного економічного простору, єдиного взаємозалежного світу, диверсифікацію, розширення, поглиблення всієї системи транснаціональних господарських зв'язків тощо.

Незворотність процесу глобалізації на наш погляд пояснюється принципом технологічного детермінізму, коли сучасним джерелом

трансформаційних змін суспільства вбачається розвиток науки, техніки і створенні нових технологій [1, с. 46-50].

Прискорення глобалізаційних процесів робить актуальним більш щільний аналіз стратегії та шляхів реформування економіки України. Своє місце в глобалізованому світі Україна бачить через призму вступу до ЄС. Крім економічних, політичних переваг, є безумовний позитив в тому, що найбільше глобалізовані країни менше схильні до корупції та інших недемократичних проявів.

Місце України в системі економічної глобалізації досить чітко неозначене. Технологічно наша економіка принципово неоднорідна і нерівноважна. Країна знаходиться в індустріальному стані з «острівками» сучасних постіндустріальних точок росту. Рівень розвитку України орієнтовано можна визначити як «дискретно-індустріальний». Доіндустріальні, індустріальні і постіндустріальні технології перемішані, що обумовлює глибинні диспропорції в економіці. Врахування конкретних історичних наслідків розвитку країни потребує економічного реалізму. В країні ще не реалізовані в певній мірі цінності індустріальної цивілізації.

З метою оцінки ступеня включення окремих країн до процесу глобалізації використовуються чотири індекси, що дозволяють побудувати рейтинг країн за ступенем залученості у глобальні потоки: індекс глобалізації А.Т. Кеамеу, KOF-індекс глобалізації, індекс глобалізації CSGR та Global Index.

Найпоширенішим є індекс KOF-індекс глобалізації (KOF Index of Globalization), який створений у 2002 р. при Швейцарському економічному інституті (KOF Swiss Economic Institute) за участю Федерального Швейцарського технологічного інституту (Swiss Federal Institute of Technology). KOF-індекс глобалізації включає три виміри глобалізації: економічне, політичне та соціальне. Цей індекс дозволяє оцінити масштаб інтеграції цієї чи іншої країни у світовий простір.

Позиція України в глобальному рейтингу протягом останніх років досить слабка. 45 місце з КОФ-індексом глобалізації 74,83 з 200 країн світу [2].

Своє місце в глобалізованому світі Україна бачить через призму вступу до ЄС. Крім економічних, політичних переваг, є безумовний позитив в тому, що найбільше глобалізовані країни менше схильні до корупції та інших недемократичних проявів. Для досягнення поставленої мети, на наш погляд, необхідно дотримуватися таких основних принципів.

1. Концепція соціально-економічного розвитку країни повинна базуватися не тільки на регіональних, але, перш за все, на національних інтересах та захищати економічну безпеку.

2. Максимальне врахування природно-кліматичних, географічних, екологічних, демографічних, економічних та інших особливостей території, з тим, щоб раціонально їх використовувати.

3. Основним пріоритетом в процесі інтеграції повинно виступати стимулювання національного виробництва, створення сприятливого інвестиційного клімату та нової якості зовнішньоекономічної діяльності.

4. Створення умов для розвитку високоінтелектуальної та національно свідомої бізнес-еліти.

5. Критично оцінювати рекомендації міжнародних фінансових інституцій, спираючись на реалії та особливості економічної ситуації у країні.

6. Використовувати досвід країн з швидкозростаючою економікою для розвитку українських компаній, здатних конкурувати на світових ринках з іноземною продукцією.

Безумовно, Україна може стати конкурентоспроможною європейською країною з високим рівнем економіки та добробуту нації, але для цього, ще раз підкреслюємо, необхідна зважена, науково обґрунтована політика захисту національних інтересів.

Історичний розвиток економіки України, ядром якої була важка індустрія, її теперішня індустріально-аграрна стадія й сучасність вимагають розробки концепції ефективного співвідношення індустріального і постіндустріального шляхів розвитку.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.І. Теоретико-методологічні основи розвитку територій: історико-економічний аспект. *Механізм управління розвитком територій: збірник наукових праць*. Житомир: Поліський національний університет, 2020. С. 46-50.
2. Рейтинг стран по уровню глобализации. *Nonews*. URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/globalization-index>

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ (СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ І ЄС)

*Колесніков А. В. студент,
Черепанова Н. О., ст. викладач
Державний університет «Одеська політехніка»*

Сучасний стан економічного розвитку України потребує постійного контролю і допомоги в управлінні країною в цілому і, особливо малим і середнім бізнесом, який має свої специфічні особливості і можливості.

Пандемія COVID-19 спричинила величезні зміни на всіх рівнях: від розвитку світового господарства в цілому, національних економік до діяльності окремих підприємств і приватного життя. Перед бізнесом, особливо, малим, середнім, постали нечувані виклики: як підлаштуватися під нові обставини, зберегти власну справу та клієнтів, а ще й здоров'я.

Малі та середні підприємства (МСП) дають понад половину ВВП нашої країни. Йдеться про підприємства, що мають до 250

працівників із сумою річного обігу не більше 50 млн євро. Сюди ж входять і самозайняті особи.

Європейський Союз як стратегічний і найбільший торговельний партнер України підтримує українські МСП вже понад 10 років у межах ініціативи ЄС EU4 Business. Зараз цю співпрацю не лише не згортають, а навпаки – посилюють [1].

Основними видами діяльності в сфері малого та середнього підприємництва в Україні та Європі є: торгівля, будівництво, фінансова діяльність, а також сфера послуг, що включає перукарні, освітні послуги, кафе і ресторани, а також ремісництво. В ЄС ці сфери традиційно є найбільш привабливими для діяльності малого та середнього бізнесу. Однак, в Україні розвиток малого і середнього бізнесу (МСБ) знаходиться на початковому етапі.

Реалізація Угоди України з ЄС, підписаної у 2014 році спрямована на модернізацію економіки, стимулювання торгівлі та забезпечення відповідності економічного регулювання європейській та міжнародній практиці [2].

Для багатьох представників МСБ це складно. Нелегко буває фізичним особам-підприємцям (ФОП), які становлять велику частку МСБ. За даними Держстату України, на грудень 2018 було зареєстровано 1,84 млн ФОП, що на 71 тис. більше в порівнянні з аналогічним періодом 2017 року.

Європейський малий і середній бізнес активно розвивається протягом багатьох років, мають широкий доступ до різнопланових фінансових кредитних ресурсів. тоді як жодному українському малому або середньому підприємству немає і 30 років. Крім розгалуженої банківської мережі європейським МСБ доступні і державні програми підтримки, які в Україні погано розвинені [2].

В різних країнах ЄС формують комплексні програми допомоги малому і середньому бізнесу в умовах пандемії. Розглянемо деякі з них.

Так, у Франції здійснюється пряма фінансова підтримка МСП та незалежних працівників, відстрочення оренди та комунальних платежів для постраждалих МСП

Болгарія: відтермінування сплати корпоративного податку.

Польща: додаткові кредити для мікро-фірм, відтермінування виплат соціальних внесків та можливість відстрочки/сплати частинами/скасування податків, перерахування збитків поточного року за рахунок оподаткування за 2021 р.

Румунія: надання урядом початкових гарантій на 10 млрд. лей (1% ВВП) для гарантій по кредитах та субсидованих відсотках за оборотні кошти та інвестиції МСП та швидке відшкодування ПДВ, ін. [3].

Україна, веде переговори щодо організації Україно-Словенського бізнес форуму у 2021 році для МСБ. До участі в заході будуть запрошені малі підприємці обох країн, а також обрані представники влади та великого бізнесу з України та Словенії. Цей форум має стати платформою для відкритого діалогу між двома країнами з питань підтримки малого бізнесу під час пандемії.

Про необхідність подібних ініціатив також іде мова з Бельгією. Він відмітив позитивну тенденцію розвитку проєкту Unlimit Ukraine і запропонував акцентувати увагу на найбільш постраждалі від пандемії сектори економіки, зокрема малі підприємства, що працюють у HoReCa [4].

Українські підприємці не можуть повноцінно реалізувати свій потенціал через обмеженість фінансових ресурсів. Тому Посольство Болгарії в Україні запустило грантову програму Bulgarian Development Aid для розвитку українських мікро, малих та середніх підприємств. Минулого року до посольства були надіслані більше ніж 300 заявок з описом проєктів для участі в конкурсі для МСП спробувати свої сили в отриманні гранту 2021 року.

Команда розробників з України, виграла у Люксембурзі грант у розмірі 50 000 євро за програмою Fit4Start для розвитку свого фінтех-

стартапу. Подібних програм дуже багато, вони в основному націлені на фінансування інноваційних бізнес-ідей: Fit4Digital, Fit4Service, Fit4Innovation, Fit4horizon2020. В герцогстві діють Державне агентство з інновацій, Люксембурзьке відомство експорту, Дім підприємництва та інші цікаві структури, створені для всебічної підтримки бізнесу.

Треба повільними кроками відновлювати довірчі відносини між бізнесом і державою, насамперед, через взаємовигідну співпрацю. Такі ініціативи вже запускає, наприклад, Український фонд стартапів спільно з Європейською Бізнес Асоціацією.

Список використаних джерел

1. Як ЄС допомагає українському бізнесу долати COVID-19. [Електронний ресурс]. - <https://www.epravda.com.ua/projects/ecommm/2020/05/22/660807/>
2. Місце та роль МСБ в українському бізнес-кліматі. [Електронний ресурс]. - <https://bdf.gov.ua/uk/news/misc-ta-rol-msb-v-ukrajinskomu-biznes-klimati>
3. Як реагують інші країни на COVID-19. [Електронний ресурс]. - <https://ces.org.ua/how-countries-reacted-on-coronaviruscrises/>
4. МСБ під мікроскопом: як бачать український бізнес у ЄС. [Електронний ресурс]. - <https://mind.ua/openmind/20220148-msb-pid-mikroskopom-yak-bachat-ukrayinskij-biznes-u-es>

ДЕМОГРАФІЧНА КРИЗА ЯК ДЕСТИМУЛЯТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

*Пошивалова О. В., к. фіз.-мат. н., доцент,
Перерва Б. К., студентка
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара*

Інноваційний розвиток країни забезпечується різними чинниками – стимуляторами та дестимуляторами. Пріоритетними з

них є чинники, що пов'язані з якістю та кількістю трудових ресурсів. Так, демографічний стан України є основою суспільного виробництва, що функціонує як споживач матеріальних благ та визначає розвиток галузей, які переважно орієнтовані на споживача.

У 1990 році населення країни становило 51 млн 838,5 тисяч чоловік. Найбільшу чисельність 52 млн 244,1 тисячі було зафіксовано в 1993 році. З 1990 року по 2020 відбулося скорочення чисельності населення приблизно на 10 млн. осіб [1].

В демографічній статистиці відокремлюють різноманітні фактори впливу зменшення населення, зокрема: низька народжуваність, висока смертність, високий рівень міграції, низький рівень життя, війни, високий рівень забруднення навколишнього середовища, високий рівень захворюваності тощо.

В Україні за період 1990-2020 рр. народилося 13,3 млн. дітей. За останні 30 років рівень народжуваності зменшився вдвічі: у 1991 р. народилося 630,8 тис. дітей осіб, в 2019 р. – 308,8 тис., за січень-вересень 2020-го – 220,6 тис. До 2005 року в Україні відбувалася демографічна «яма». Соціальна державна підтримка, а саме збільшення виплат на народження дитини та інші соціальні виплати, вплинуло на демографічний «вибух»: у 2005 році соціальна допомога на народження дитини склала майже 1000 доларів США, у 2021 році – 41280 грн (1500 доларів США) допомоги, з цієї суми 10 320 грн на новонародженого можна отримати одразу і ще по 860 грн щомісяця протягом перших 3 років життя дитини. Не дивлячись на те, що ця позитивна динаміка вплинуло на збільшення народжуваності дітей в Україні, все більш виникають ситуації, коли дітей народжують задля можливості заробити.

Як свідчить статистика, за останні 30 років українці стали пізніше народжувати дітей. У 1991 році жінки народжували у віці 20-24 років. Жінок які народжували у 25-29 років було удвічі менше. Сьогодні в Україні стають матерями жінки віком 30-34 роки. Це пояснюється тим, що зараз для молодої жінки є головним

спочатку реалізувати себе, а потім народжувати. Тобто, спочатку вона повинна здобути освіту, знайти своє покликання, отримати стабільну роботу, влаштуватися з житлом.

Як і 30 років тому, жінок на території України мешкає більше, ніж чоловіків. У 1990 році було 27,7 млн. жінок і 23,8 млн. чоловіків. Станом на 2020 рік кількість жінок в Україні складає 22,3 млн., а чоловіків – 19,3 млн.

З 1990 року по 2020 рік в Україні почалося поступове зменшення осіб працездатного віку (16-59 років): у 1991 році – 30,2 мільйон, а за 2020 рік – 25 мільйонів. З 1991 року зростає процент кількості українців пенсійного віку.

В розвинених країнах єдиним фактором, що зумовлює зменшення населення, є низька народжуваність, а в Україні є ще один фактор – висока смертність. У 1991 році в Україні померло 669 тис. осіб, у 2015 році – 594 тис. осіб, з січня по вересень 2020 року – 426 тис. осіб. Найвищий рівень смертності серед українців був у 1999-2009 роках, коли в країні щороку померлих було понад 700 тис. осіб, а найвищий – у 2005 році – 782 тисяч людей.

Природний приріст в Україні з 1990 року по 2020 рік завжди був від'ємний.

Міграційні рухи також негативно впливають на демографічну ситуацію в Україні [2-3]. Зараз велика кількість українців виїжджає за кордон в пошуках роботи, більшість з них не повертається. Найбільш привабливими для трудових мігрантів з України є передусім Росія, Польща, Італія, Чехія, Угорщина, Португалія. Наведемо деякі дані про динаміку міграційних потоків за 2010-2019 рр.

З 2013 р. відбувається поступове зменшення міграційних потоків в Росію, Італію, Чехію, Угорщину. Також помітна тенденція до значного зростання міграції в Польщу. Це пояснюється, насамперед, введеним у Польщі 2008 р. законом, згідно з яким українці можуть працювати 6 місяців протягом календарного року

без оформлення дозволу на працевлаштування, а лише за заявою працедавця, зареєстрованою місцевою владою.

Кількість українців, зайнятих у польській економіці, оцінюється понад 900 тис. осіб. За оцінками Національного банку Польщі, вони забезпечили 11% зростання ВВП країни протягом останніх п'яти років [4].

Поточна демографічна ситуація в Україні викликає тривогу. Скорочення населення, зменшення тривалості життя та народжуваності, а також від'ємне сальдо міграції стали ознаками демографічної кризи останніх років. Якість трудових ресурсів в Україні було завжди на високому рівні, але кількість на зараз не відповідає потребам галузей з метою інноваційного розвитку. Це потребує значної уваги з боку держави, а саме розробки дієвої державної стратегії стимулювання позитивних чинників демографічної ситуації.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Пошивалова О. В. Статистичний аналіз структурних зрушень в розподілі грошових переказів українських заробітчан / О. В. Пошивалов // Економіка. Фінанси. Право. – 2019. – № 9. – С. 27-30.
3. Hilorme T., Shachanina Y. Staff development as an object of accounting of a social activity of the entity / T. Hilorme, Y. Shachanina // Economics and Finance. – 2017. – № 6. – С. 14-20.
4. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки / Е. М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2018. – № 2 (33). – С. 11-26.

ДО ПИТАННЯ РОЗРОБКИ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

*Задорожнюк Н.О., к.е. н., доцент
Державний університет «Одеська політехніка»*

Стрімкий розвиток інформаційних технологій обумовлює необхідність формування в Україні коаліції з цифрових навичок, як для бізнесу, так й для населення країни. Відповідно з програмою «EU4Digital: Підтримка цифрової економіки і суспільства в регіоні Східного партнерства» [1] визначено чотири пріоритети:

- цифрові навички для громадян країни;
- цифрові навички для фахівців ІТ-галузі та комунікаційної сфери;
- цифрові навички для фахівців інших галузей, не пов'язаних з інформаційними технологіями;
- цифрові навички в сфері освіти та науки (для педагогів, молоді, студентів та ін.)

У цій програмі підкреслено, що цифрові навички життєво важливі і для економіки, і суспільства. Підтримуючи розвиток цифрових навичок, Європейський Союз допомагає узгоджувати навички з потребами секторів, що розвиваються, сприяючи створенню робочих місць, розвитку приватного сектора і динамічному економічному зростанню [1].

У цьому році Міністерство цифрової трансформації України розробило проєкт «Рамка цифрових компетентностей громадян України», який був адаптовано у процесі реалізації міжнародного проєкту Еразмус+ «Рамкова структура цифрових компетентностей для українських вчителів та інших громадян» та відповідно з європейською концептуально-еталонною моделлю цифрових

компетентностей для громадян DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens [2].

Розроблений проєкт є певним інструментом для покращення рівня цифрових компетентностей громадян України та містить:

– 4 виміри: сфери компетентностей; назви і дескриптори компетентностей для кожної сфери; рівні володіння, набуті громадянами за кожною компетентністю; знання, вміння, навички, застосовані до кожної компетентності;

– 6 сфер: основи комп'ютерної грамотності; інформаційна грамотність; створення цифрового контенту; комунікації у цифровому суспільстві; безпека в цифровому середовищі; розв'язання проблем у цифровому середовищі та навчання впродовж життя;

– 30 компетентностей (наприклад, використання системного програмного забезпечення; використання інтернету та онлайн-застосунків; управління цифровою ідентичністю; перегляд, пошук і фільтрація даних, інформації та цифрового контенту; перевірка надійності джерел інформації та протидія пропаганді; розробка цифрового контенту, його редагування та інтеграція; знання щодо авторських прав і ліцензій; первинні навички програмування; взаємодія та співпраця за допомогою цифрових технологій; цифрове громадянство та використання е-послуг; основи мережевого етикету; захист пристроїв та безпечне підключення до мережі інтернет; захист персональних даних і приватності; захист особистих прав споживача від шахрайства та зловживань; визначення потреб та їх технологічного вирішення; вирішення життєвих проблем за допомогою цифрових технологій; навчання протягом життя та професійний розвиток у цифровому середовищі та ін.);

– 6 рівнів володіння цифровими навичками: базовий (A1 та A2); середній (B1 та B2) та високий (C1 та C2).

Позитивним моментом цього проєкту є детальний опис кожної компетентності на кожному рівні володіння. Це дозволяє обрати

вектор свого розвитку для кожного громадянина країни незалежно від віку, статі та сфери діяльності. Також у цьому проєкті є глосарій, який дозволяє чітко розуміти сутність сучасних термінів, які застосовуються в умовах четвертої промислової революції.

Також слід відзначити, що особлива увага в цьому проєкті приділено мобільним пристоям, які в сучасних умовах займають важливе місце у житті будь-якої людини; питанням екологічності та безпеки, а також можливостям постійного саморозвитку.

Проте, слід розуміти, що цей проєкт повинен обговорюватися та редагувати на основі думок з боку громадськості, науковців та фахівців інших сфер (особливо ІТ-галузі та підприємницького сектору).

Отже, в умовах діджиталізації формування в Україні цифрових компетентностей вкрай важливо та необхідно для відкриття нових можливостей у розвитку кожної людини, населення країни в цілому та національної економіки. Розробка проєкту «Рамка цифрових компетентностей громадян України» є дуже важливим кроком у напрямку не тільки зазначеного вище розвитку, а й покращення якості сучасного життя та входження у світовий цифровий простір.

Список використаних джерел

1. Ініціатива EU4Digital [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eufordigital.eu/uk/thematic-area/eskills/>

2. Проєкт «Опис рамки цифрової компетентності для громадян України» Міністерство цифрової трансформації України, 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНУ «SMART» В СУСПІЛЬСТВІ ТА ЕКОНОМІЦІ

*Задорожнюк Н. О., к. е. н., доцент,
Домбровська В. М., студентка
Державний університет «Одеська політехніка»*

Smart сьогодні – сучасна реальність. Це поняття відображає готовність людства безперервно змінюватися і адаптуватися під зміни навколишнього середовища, відповідаючи вимогам національної економіки та суспільства. Термін SMART (означає «розумний») вперше з'явився в 1981 році в статті Джорджа Дорана «There's a SMART Way to Write Management's Goals and Objectives» та активно використовується в останні роки.

У процесі розшифровки аббревіатури «SMART», можна визначити цілі смарт-технологій, а саме:

- Specific – конкретна;
- Measurable – вимірна;
- Achievable – досяжна;
- Relevant – релевантна;
- Timed – певна за часом [1].

З розвитком smart-технологій суспільство переходить на новий рівень – виникає «smart-суспільство», що характеризується якісно іншою інфраструктурою не тільки інформаційної взаємодії та науково-освітньої діяльності, а й всієї життєдіяльності людини. Smart-суспільство створює нові умови і можливості для економічного і соціального розвитку людства, а також розвитку особистості. Підготувати фахівців, що володіють навичками роботи в smart-суспільстві – завдання smart-університету, в якому сукупність використання підготовленими людьми технологічних інновацій та

Інтернету призводить до нового, відповідного smart-суспільству, якості процесів і результатів освітньої, науково-дослідної, комерційної, соціальної та іншої діяльності [2].

Недоліком Smart-суспільства є те, що приватне життя людини стає «відкритим», тому що персональна і особиста інформація стають загальнодоступними та можуть відстежуватися. Поряд з цим зростає інформаційний вплив на особистість, що може призвести до погіршення її психологічного середовища.

Концепція SMART в освіті виникла слідом за проникненням в сучасне життя різноманітних розумних пристроїв, що полегшують процес професійної діяльності та особистому житті (смартфон, розумний будинок, смарткар, смарт телевізор та ін.).

Передбачається, що в смарт-суспільстві відбувається перехід від традиційної моделі навчання до e-learning, а потім – до smart-утворення. При цьому змінюється і роль освітніх установ, які покликані не просто «надавати знання», а створювати найкращі умови для придбання здобувачами освіти власного досвіду і навичок.

Розумне навчання – це гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту з усього світу, що знаходиться у вільному доступі. При цьому Smart-освіта відкриває для педагогів нові можливості: ділитися своїм професійним досвідом та новими ідеями, більше займатися наукою, персоніфікувати навчальний курс в залежності від його завдань і компетенцій слухача, економити час, допрацьовує вже наявний контент, а не створювати його з нуля. У зв'язку з цим основною функцією викладачів стає якісна навігація по інформаційно-комунікаційним технологіям (ІКТ) та світовим інформаційним ресурсам. Смарт-освіта дозволяє здобувачам освіти генерувати нові знання та формує особистість smart-людини, які постійно вдосконалюють навички володіння ІКТ для пошуку, аналізу інформації і створення інновацій.

Згідно з концепцією Smart-освіти сучасні навчальні курси стають багатограними, більш цікавими та відкривають нові

можливості для розкриття креативності особистості. Саме креативність стає однією з ключових вимог до фахівців сучасного ринку праці, у зв'язку з чим викладацький склад освітньої установи повинен допомогати розкрити креативний потенціал здобувачів освіти.

Також слід відзначити особливу роль smart-спеціалізації для розвитку економіки, особливо на регіональному рівні. Одним з важливих напрямків реалізації положень Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, а також економічної інтеграції з загальним ринком ЄС і забезпечення включеності в глобальні торгові мережі є реалізація в Україні ідеї smart-спеціалізації.

Для ефективного застосування принципів смарт-спеціалізації і отримання на цій основі позитивних результатів вкрай важливо правильно розуміти сутність цієї інноваційної системи розумних рішень, розробленої Євросоюзом для активізації структурних змін в економіці регіонів, формування і розвитку регіональної можливості ефективного функціонування на найважливіших світових ринках. Однак в Україні смарт-спеціалізація саме як інноваційна система прийняття рішень в сфері регіональної і структурної політики на практиці поки що знаходиться на стадії формування. Проте, важливо розуміти, що для України впровадження моделі смарт-спеціалізації є вкрай актуальним завданням, оскільки саме на її принципах можна активізувати регіональний потенціал для структурних і технологічних змін.

Список використаних джерел

1. Ф. Кравец SMART цели и задачи в примерах / Портал equity.today. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://equity.today/chto-takoe-zadachi-smart-i-kak-oni-rabotayut.html>
2. Е. Снеговая Smart-специализация и stupid-реализация / Экономика регионов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zn.ua/economics_of_regions/smart-specializaciya-i-stupid-realizaciya-282534_.html

МОЖЛИВОСТІ ВИЖИВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

*Карита Н. В., студент
Черепанова Н. О., ст.викладач
Державний університет «Одеська політехніка»*

Коронавірус став причиною незліченної кількості невеликих загострень у тисячах малих і середніх підприємств. *«На них випав основний удар. Більший удар був лише по тревел-індустрії та авіакомпаніях. Однак саме малий та середній бізнес є основою здорової та розвинутої економіки в країні. Багато аналітиків кажуть, що світ точно не повернеться до нормального стану, допоки малий та середній бізнес не відновляться», [3].*

Після перших трьох тижнів жорсткого локдауну ситуація різко змінилася. Вже на початку квітня більше не йшлося про розширення бізнесу, а натомість про його виживання. Так, близько 80% підприємств повідомили про втрату до 75% від своїх доходів. Опинившись в таких критичних умовах, кожен п'ятий представник МСБ мав тоді думку закрити власну справу. Незважаючи на складнощі, підприємці намагалися захистити своїх працівників [3].

Загалом, 48% респондентів квітневого експрес-опитування Unlimit Ukraine заявили, що будуть утримуватися від скорочення свого персоналу, а 26% планували зберегти заробітну плату працівників без змін. Водночас 31% підприємств заявили, що у випадку відсутності послаблень їм доведеться зменшити кількість працівників та 41% – скоротити зарплати [4].

Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на різні галузі економіки України проявився асиметрично, що вимагає окремих підходів для подолання негативних явищ у кожній сфері господарства. Через спричинене пандемією падіння світових цін на

сировинну продукцію негативні тенденції спостерігаються в стратегічних експортно-орієнтованих галузях, наприклад в металургії та машинобудуванні. Збідніння населення та пов'язане з цим зменшення покупної спроможності населення України мають наслідком падіння доходів бізнесу у сервісних галузях – ритейл, ресторанний бізнес, туризм тощо.

В умовах розповсюдження коронавірусної інфекції держава має обрати ту модель поведінки, яка з одного боку дозволить покращити епідемічну ситуацію, пом'якшити наслідки другої хвилі захворювання, а з іншої – зможе запобігти глибокій економічній кризі та збанкрутінню вітчизняного бізнесу. Антикризові заходи у економіці мають бути спрямовані на забезпечення стійкості ланцюгів постачань та виробництва продукції, важливої для подолання епідемії, в умовах продовження карантинних обмежень. Доцільно формувати в Україні національні економічні екосистеми на основі розвитку інвестиційної інфраструктури, регіональної спеціалізації та міжрегіонального співробітництва.

Задля ефективної діяльності підприємців в Україні актуальним буде започаткування масштабних національних проєктів задля підтримки вітчизняного бізнес-сектора та національного виробника, передусім — розробка та реалізація урядових програм щодо збереження робочих місць шляхом зменшення кредитного навантаження на бізнес; перегляд механізмів захисту вітчизняного товаровиробника з урахуванням нових соціально-економічних умов, викликаних пандемією [4].

Пріоритетними мають стати такі види діяльності, що забезпечуватимуть безпеку держави – харчова, хімічна, фармацевтична, машинобудівна галузі, тощо. Важливо реалізувати державний потенціал застосування фінансових та регуляторних механізмів підтримки національних виробників, водночас дотримуючись правил та положень чинної Угоди про Асоціацію з ЄС. Малий та середній бізнес (особливо сфера послуг) також

зацікавлений у податкових пільгах та цільовій допомозі, що зменшить втрати від простою бізнесу в період карантинних обмежень.

Важливим елементом є комунікація та спроможність розбудовувати цифрову інфраструктуру взаємодії бізнесу з органами влади. Державна політика, враховуючи необхідність прискорення цифрових трансформацій, повинна сприяти підвищенню рівня цифрових підприємницьких компетенцій, розвитку електронної комерції. Бізнес вже адаптується до нових умов через розвиток інструментів віддаленого доступу, розвитку електронної комерції, перенесення в онлайн бізнес-процесів. Важливим є використання високотехнологічних платіжних онлайн-рішень, безготівкових розрахунків платіжними картками, безперебійних ланцюгів постачання, забезпечення безпеки особистих і платіжних даних покупців. Доцільним є розроблення нових електронних інструментів взаємодії органів державної влади, дозвільних та інших організацій з суб'єктами економічної діяльності. Мають бути розширені можливості дистанційного подання електронних документів з використанням цифрового підпису у межах виконання вимог чинного законодавства. Створення прозорих електронних процедур податкового адміністрування є нагальним викликом часу. Водночас для підприємців адміністрування в онлайн форматі дозволить уникнути тиску контролюючих органів.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 107. [Електронний ресурс]. - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/395-2020-%D0%BF#Text>(дата звернення: 11.08.2020).

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 р. № 306 «Про затвердження Порядку надання та повернення коштів, спрямованих на фінансування допомоги по частковому безробіттю на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої

коронавірусом SARS-CoV-2». [Електронний ресурс]. - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/306-2020-%D0%BF#n8> (дата звернення: 19.08.2020).

3. Аналітики порахували втрати малого та середнього бізнесу через карантин. URL: <https://zaxid.net/news/> (дата звернення: 31.08.2020).

4. Вплив COVID-19 та карантинних умов на економіку України / уклад. Д. Денков, А. Каракуц, Ю. Щедрін. Київ : Центр прикладних досліджень, 2020. – 56 с

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРІВ

*Кулагіна В. О. студент
Черепанова Н. О., ст. викладач
Державний університет «Одеська політехніка»*

Україна є одним з найпотужніших виробників різноманітних мінеральних добрив, а враховуючи, що сучасна агротехнологія передбачає використання не тільки традиційних, але й нових видів препаратів живлення, тобто має і сприятливі перспективи розвитку цієї галузі.

Проте останнім часом маючи потужну сировинну базу Україна почала поступово втрачати свої позиції за останні роки . У 2020 році обсяги виробництва скоротилися на 25,6% в порівнянні з 2019 роком. Це пов'язано з тим, що нестабільна ситуація на сході країни привела до того, що два великих оператори з виробництва добрива закрилися, що призвело до різкого падіння виробництва досліджуваного товару, також нестабільна політична та економічна , та епідеміологічна ситуації вплинули на скорочення площ і зниження попиту на добрива. Фермерам доводиться відмовлятися від профілактики ґрунтів, менше використовувати добрива і, відповідно скоротилося споживання імпортованих добрив. Відбувається переорієнтація з дорогих мінеральних добрив на більш дешеві аналоги, або на нові добрива штучного виробництва, або на добрива тваринного

походження, органічні. Все це негативно впливає на стан вітчизняного ринку добрив в Україні (рисунок).

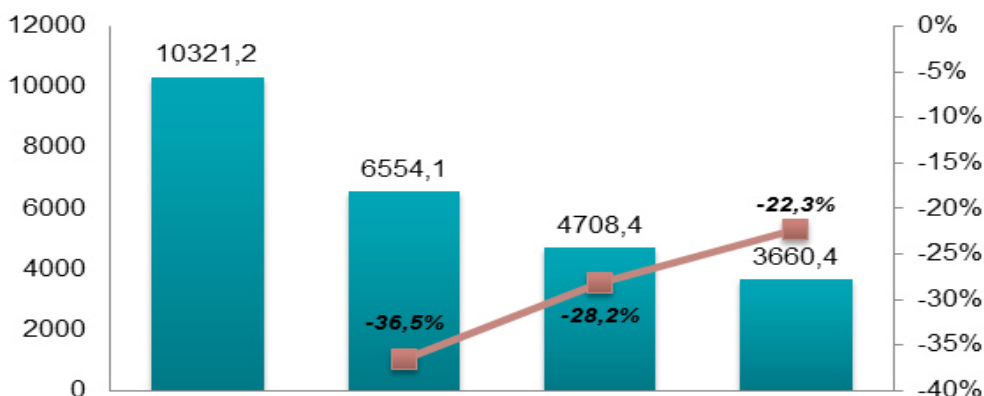

Рисунок – Діаграма виробництва добрив за 2017-2020 роки в Україні [1]

Отже, розглянувши дану діаграму можна зрозуміти, що за останні роки виробництво добрив в Україні зменшилось. Існують декілька факторів, які були вагомою частиною при виробництві добрив, а саме здорожчення енергоносіїв та природного газу в першу чергу, оскільки вони використовуються не як паливо, яке можна замінити, а як складова частина добрив. Скорочення площ з використанням добрив пов'язано із загальним зменшенням посівних площ, а також зі зростанням цін на добрива, нестачею деяких видів мінеральних добрив, через заміну їх на органічні добрива.

Проблема доставки мінеральних добрив сільськогосподарським споживачам досить актуальна у наслідок недоліків інфраструктури і логістики.

Аналіз потреби в мінеральних добривах на території України показує, що територія Полісся є одна з найбільших споживачів мінерального добрива й використання логістичного транспорту [4].

Тобто стає зрозуміло, що однією із головних частин правильної логістики є розрахунок експорту та імпорту. Звідси розглянемо спочатку динаміку імпорту. Яка демонструє зростання в 2018 році на 28,6% в порівнянні з 2017 роком.

Обсяг імпорту зріс більше б, якби не зростання курсу національної валюти, і відповідно, імпортні товари піднялися в ціні, і стало не так вигідно їх купувати. Поганий економічний стан аграрної сфери України призвів до того, що частина фермерів були не в змозі придбати необхідну кількість добрив. Таким чином, зростання імпорту в більшості стосувалося товарів з Білорусі, оскільки там товар має невисоку ціну, товари Європейських виробників сильно вирости в ціні і мало хто зміг собі дозволити їх купити.

Експорт добрив знизився на 11,9% в 2019 році в порівнянні з 2018, що пов'язано зі скороченням обсягів виробництва і кількістю операторів. Така ситуація в загальному негативно позначається на хімічній промисловості України, оскільки добрива займають левову частку експорту серед всіх товарів хімічної галузі України. конфліктна ситуація на сході країни негативно вплинула на кількість виробництва, а інфляція і нестабільна економічна ситуація вплинули на зростання цін на енергоносії, природний газ, що необхідний для виробництва добрив і відповідно на ціну вітчизняних товарів. Також зростання курсу валют вплинув на зростання цін на імпортні товари[2].

Отже, можна сказати, що прогноз розвитку ринку не оптимістичний через те, що велика кількість факторів впливає негативно на досліджуваний ринок, а їх нівелювання неможливо в найближчі роки. Однак найбільш різке зниження ємності ринку України вже пройшла, далі зниження буде відбуватися не з причини втрати великих підприємств з виробництва добрив, а через подорожчання виробництва, зростання цін на добрива і поступового зниження обсягів продажів.

Розвиток ринку носить стабільний поступальний характер без істотних спадів, що викликано такими факторами, як скорочення ресурсу вільних світових посівних площ, зростання чисельності світового населення, підвищення вимог до якості продукції,

проникнення сільськогосподарської продукції на ринок енергоресурсів.

Список використаних джерел

1. Минеральные удобрения на рынке Украины за последнюю неделю снова подорожали. [Електронний ресурс]. - <https://agromedia.com.ua/mineralnyie-udobreniya-za-poslednyuyu-nedelyu-snova-podorozhali-kme/>.
2. Ринок мінеральних добрив у новому агросезоні-2020. [Електронний ресурс]. - <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/16992-rynok-mineralnykh-dobryv-u-novomu-ahrosezoni2020.html>
3. Огляд агропромисловості за квітень 2021 року. [Електронний ресурс]. - <https://www.uagra.com.ua/uk/ohliady/242-ohliad-ahropromyslovosti-za-kviten-2021-roku>.
4. Ринок міндобрив 2021 — виклики та прогнози. [Електронний ресурс]. - <https://kurkul.com/spetsproekty/965-rinok-mindobriv-2021--vikliki-ta-prognozi>

ВНЕДРЕНИЕ ИНТЕРНЕТ БАНКИНГА КАК ОДНА ИЗ ФОРМ ВЫЖИВАНИЯ БАНКА ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ (УКРАИНА)

*Ворожейкина Л. А., студент
Черепанова Н. А., ст. преподаватель
Государственный университет «Одесская политехника»*

Экономическая жизнь общества в последние годы претерпела весьма существенные изменения. Особенно, это касается нанотехнологий и банковской деятельности, то есть те сферы, где значительную роль играют компьютерные программы. Определенные коррективы внесла и эпидемия короновирусной инфекции, которая вынудила правительства всех стран мира ввести строгие карантинные ограничения, в первую очередь, на непосредственное общение между людьми, что отразилось и на работе банковских учреждений. Возросла нагрузка по выполнению различных платежей, так как

многие магазины, кроме продуктовых, закрывались для розничных покупателей и создавали сайты интернет продаж.

В этот период главным трендом стал ускоренный массовый переход банков в онлайн и бесконтакт. Даже на фоне общего снижения товарооборота за месяц карантина объем оплат покупок картами вырос. За время карантина по сравнению со средними показателями за неделю количество транзакций через Приват24 выросло на 29%, а количество скачиваний мобильного приложения Приват24 – вдвое [1, 2].

В Украине целый ряд банков успешно создали возможности интернет банкинга для своих клиентов. В лидерах этого процесса Приват24, Monobank.

Альфа-банк, ПУМБ, Пивденный, Ощадбанк, Кредит Агрикель и другие. Наиболее популярными среди опрошенных оказались ПриватБанк и Monobank. Ключевое, для чего, собственно, и создаются банковские онлайн-сервисы, – экономия времени. В Украине более 10 млн. человек используют системы интернет-банкинга [3].

Большинство банков позволяют оплатить онлайн коммунальные услуги, штрафы, обучение, билеты на междугородний транспорт, а также пополнить мобильный, совершить карточные переводы, в том числе, на собственный депозитный счет. В онлайн такие операции занимают несколько минут, тогда когда ранее решение вопроса отнимало по несколько часов и у клиента, и у менеджеров банков. Впрочем, наряду с преимуществами у онлайн-сервисов банков есть и слабые стороны. Среди них, например, чрезмерное внимание мошенников к системам. В банках предупреждают: чтобы не попасть на удочку злоумышленников, важно ни при каких обстоятельствах не передавать по телефону пароль входа в интернет-банкинг, номер карты и код на обратной стороне карты (CVV).

Удобное мобильное приложение больше не преимущество для банка, а вопрос выживания на рынке. Теперь крупным кредиторам

приходится соревноваться не только друг с другом, но и с финтех-стартапами, которые тратят меньше денег на привлечение клиентов. Пандемия коронавируса стала еще одним доказательством того, что пути назад для банковской отрасли нет. Банковская система Украины во время коронакризиса осталась прибыльной, но рентабельность сократилась, поэтому кредитные учреждения продолжают повышать эффективность своих расходов [3].

Снятие наличных в банкоматах упало почти вдвое. Сложнее всего было убедить клиентов, особенно старшего возраста, не приходить для оплаты коммунальных услуг в отделения. Есть стойкие приверженцы оплаты в кассе, хотя существуют безопасные дистанционные способы оплаты. Специально для этого сегмента клиентов мы оперативно внедрили сервис оплаты за коммунальные услуги по телефону.

Во многих развитых странах повышение финансовой грамотности является элементом государственной политики. Решением задач в этом направлении занимаются специальные государственные ведомства или организации, финансируемые государством. В Украине продвижения путей к финансовой грамотности находится в начальной стадии, что требует действенной системы продвижения и распространения финансовой грамотности населения и реализации информационно-образовательных программ [4].

Успешная работа банков сегодня все больше зависит от широкого информирования и обучения населения новым возможностям, привлекая для этого средства массовой информации, сотрудничество с государственными образовательными и социальными программами.

Список использованных источников

1. После пандемии банки продолжают оптимизацию расходов. [Електронний ресурс]. - <https://finclub.net/news/posle-pandemii-banki-prodolzhat-optimizatsiyu-raskhodov.html>

2. Все банки Украины. [Електронний ресурс]. - <https://maanim.com/banks>

3. В Украине более 10 млн. человек используют системы интернет-банкинга. [Електронний ресурс]. - <https://business.ua/uk/bankir-ex-machina>

4. Щьокіна Є. Ю., Черепанова Н. О., Гужва О. А. Фінансова грамотність як запорука соціального та економічного розвитку держави. Економічні науки. Серія «Регіональна економіка» // Журнал – Луцьк, 2020. – Вип. 17 (67) – С. 296-302. http://e-region.lutsk-ntu.com.ua/index.php/ekonomichni_nauky/article/view/78

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ СОНЯШНИКУ ТА СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ

*Черепанова Н. О., ст. викладач
Державний університет «Одеська політехніка»*

Українське сільське господарство завжди було однією з найголовніших, перспективних галузей економіки країни. Вирощування соняшника є одним з найпріоритетніших напрямів вітчизняного землеробства. Кожного року зростають обсяги його виробництва. Відповідно до цього, під цю культуру виділяються додаткові площі.

Динаміка обсягів виробництва соняшника в Україні за останні роки представлена у таблиці.

Таблиця – Динаміка обсягів виробництва соняшника в Україні [1,2,3]

Показник	Соняшник				
	2016	2017	2018	2019	2020
Обсяг виробництва, 35млн. тон	14,7	13,0	14,4	15,0	16,7
Врожайність, т/га	2,5	2,2	2,4	2,6	1,9
Посівна площа, тис. га	5911	5952	5989	5850	6400

У ТОП-найбільших країн-виробників соняшнику у 2019 р. увійшли: – Україна – 15,0 млн. т при середній врожайності 2,6 т/га; –

Росія – 12,8 млн. т, 1,6 т/га; – ЄС – 9,6 млн. т, 2,2 т/га; – Аргентина – 3,5 млн. т, 2,1 т/га; – Китай – 3,25 млн. т, 2,6 т/га; – Туреччина – 1,75 млн. т, 2,4 т/га; – США – 1,02 млн. т, 1,9 т/га; – Молдова – 0,9 млн. т, 2,3 т/га; – Казахстан – 0,8 млн. т, 1 т/га; За посівними площами під соняшником Україна займає 2 місце у світі (5,8 млн. га). На першому місці – Росія з показником 8 млн. га [4]. Найбільшими виробниками соняшнику є Україна, Росія, країни ЄС, Аргентина, питома вага яких у світовому виробництві цієї культури становить відповідно 29,6%, 25,3%, 19,0%, 7,0%. Основними світовими експортерами насіння соняшнику є Молдова, Казахстан, Китай, країни ЄС [3, с.259].

У сучасних умовах зростає цінність соняшника, як сировини для отримання олії, яка є дуже корисним продуктом з багатьма високоякісними характеристиками. Соняшникова олія є дуже важливою складовою українського експорту, що підвищує її роль і значення для подальшого розвитку країни.

За підсумками сезону 2018/2019 галузь виробила 6,4 млн. т. соняшникової олії, на експорт поставлено 6 млн. т. У 2020 році ці показники відповідно становили: 6,988 млн. т та 6,4 млн. т. [5]. При цьому загальний світовий обсяг ринку соняшникової олії становить 10 млн. т. Таким чином Україна займає 60% цього ринку, а наша соняшникова олія продається до 124 країн світу [6]. Основними ринками збуту для української соняшникової олії у сезоні, що минув були Індія, Китай, Нідерланди – сумарна вартість поставок до цих країн перевищила 50% у загальній вартісній структурі олійного експорту.

У 2019 та 2020 роках були несприятливі погодні умови, посуха на значній території вирощення соняшника, але за рахунок розширення посівних площ вдалося збільшити загальне виробництво соняшника.

З наведених даних видно, що в Україні на протязі останніх п'яти років склалася стійка тенденція до збільшення виробництва

соняшнику і соняшникової олії і, відповідно, кожного року зростають площі, відведенні під ці культури. Потреба у цих продуктах зростає як на зовнішньому так і на внутрішньому ринках.

Доречно було б пропонувати виробникам налагодити зв'язок з імпортерами цієї цінної продукції щодо поставок машин та обладнання для виробництва соняшника та олії з нього, а також удосконалювати логістичні схеми, що зменшить втрати при зберіганні та транспортуванні.

Державним органам слід більше уваги і фінансування виділяти на науково-дослідницьку діяльність у виведенні нових, більш продуктивних і стійких до змін кліматичних умов сортів соняшника та винаходу більш економних та продуктивних технологій виробництва соняшникової олії. Суттєвою допомогою виробникам стали б пільгові умови кредитування та оподаткування тих господарств і виробництв, які постійно підвищують обсяги виробництва, займаються удосконаленням і модернізацією технологічних процесів з використанням передових світових досягнень, оновленням парку обладнання.

Список використаних джерел

1. Рейтинг виробників соняшникової олії в Україні у 2019-2020 маркетинговому році. [Електронний ресурс]. - <https://landlord.ua/news/reitynh-vyrobnykiv-soniashnykovoio-olii-v-ukraine-u-2019-2020-marketynhovomu-rotsi/>
2. Площі під соняшником у 2021 році можуть сягнути майже 7 млн га. [Електронний ресурс]. - <https://landlord.ua/news/ploshchi-pid-soniashnykom-u-2021-rotsi-mozhut-siahnuty-maizhe-7-mln-ha/>
3. Семенда Д. К., Семенда О. В., Семенда О. В. Оцінка розвитку ринку продукції олійних культур, Молодий вчений, – Херсон, Гельветика, – №3 (79) березень, 2020 р.
4. Ukrayina lidyruye v sviti za valovym zborom sonyashnyku [Ukraine leads the world in gross sunflower harvest]. Available at: <https://superagronom.com/news/9468-ukrayina-lidiruye-v-sviti-za-valovim-zborom-sonyashnyku> (accessed: 17.03.2020).

5. Прогноз USDA по Україні виробництва та експорту насіння соняшнику. [Електронний ресурс]. - <https://ukroilprom.org.ua/news/prognoz-usda-po-ukrayni-vyrobnytstva-ta-eksportu-nasinnya-sonyashnyku-262/>.

6. Zhytkov, A. Oliyno-zhyrova haluz' Ukrayiny maye s'ohodni dynamiku staloho rozvytku [The oil and fat industry of Ukraine today has a dynamic of sustainable development]. Ahroprofi. Available at: <http://agroprofi.com.ua/statti/1777-oliyno-zhyrova-haluz-ukrayiny-maye-sohodni-dynamiku-staloho-rozvytku> (accessed: 17.03.2020).

СЕКЦІЯ 2

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

ЕЛЕМЕНТИ ІНФРАСТРУКТУРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

*Забарна Е. М., д. е. н., професор
Держаний університет «Одеська політехніка»*

Становлення інноваційної економіки країни є одним з завдань соціально-економічного розвитку, вирішення якого пов'язано із створенням високоефективної регіональної інноваційної системи. Особливістю інноваційної активності України є значна нерівномірність галузевого і територіального використання інноваційної взаємодії. Більшою мірою ця нерівномірність визначається історичною та технологічною специфікою окремих

регіонів, що в умовах сучасної економіки виступає визначальним фактором формування інноваційного потенціалу регіону та ефективності його використання, зумовлює можливості та перспективи підвищення його конкурентоспроможності. Інститути регіональної влади повинні стати активними учасниками інноваційного процесу регіону через участь, ініціювання та інтегрування різних суб'єктів навколо цілей інноваційного розвитку регіону. До стратегічних завдань інститутів регіональної влади потрібно віднести:

- розроблення налагодженого організаційно-економічного механізму спільних дій та заходів, спрямованих на забезпечення високої цінності взаємодії через обґрунтування та погодження мети, що визнають усі учасники;
- розроблення узгодженої підсистеми стимулів та мотиваторів, що вважають значущими усі залучені;
- гармонізацію розуміння завдань та форм реалізації взаємодії у регіоні.

Спільна діяльність інституційних суб'єктів регіону реалізуються через різні форми організування, вибір устрою, структури та типу форми організування яких визначаються рівнем розвитку інноваційного потенціалу регіону, радикальністю цілей регіонального інноваційного розвитку, внутрішньою складністю системи та масштабом реалізації інноваційного процесу.

Одним із інструментів, що стимулює інноваційний розвиток певної території, є процес кластеризації, який у наш час займає одне із центральних місць у сучасній економічній науці. Учасники кластеру працюють на договірних засадах, ведуть діяльність у певному (або суміжних та забезпечуючих) секторі економіки та територій, і в рамках якого створюються умови для стимулювання інноваційної діяльності.

Взаємодія між суб'єктами інноваційної діяльності, яка відбувається шляхом обміну матеріальними потоками ресурсів та

інформаційними потоками нових знань, сприятиме забезпеченню прискорення процесів комерціалізації інновацій та підвищенню цінності створеної інновації на засадах досягнення цілей інноваційного розвитку регіону.

Створення індустріальних парків дозволяє забезпечити підприємства спільною розвинутою інфраструктурою регіону та контроль над виробництвом та його впливом на навколишнє середовище. Держава та місцеві громади отримують вигоду від створення нових робочих місць та активізації господарської діяльності, що забезпечує соціально-економічний розвиток відповідних територій та регіонів.

Основним елементом технопарку є бізнес-інкубатор, де проходять становлення новостворені інноваційні суб'єкти господарювання. Бізнес-інкубатори – це структури з підтримки малого інноваційного бізнесу, формування сприятливого середовища для прискореної реалізації інноваційних проєктів, що отримали значне поширення у всьому світі. В Україні найбільш відомі бізнес-інкубатори працюють при «Інституті монокристалів», а також як окремі структури в Києві та Білій Церкві (усього створено близько 70 бізнес-інкубаторів). В Україні бізнес-інкубатори є: в Одеській області – 9, у Києві – 6, в АР Крим – 2, у Кіровоградській, Полтавській, Миколаївській, Львівській (Національний університет «Львівська політехніка») областях – по 1. Існує Українська асоціація бізнес-інкубаторів, що за час існування (з 1998 р.) реалізувала близько 20 інноваційних проєктів. Завдання бізнес-інкубатора полягає у забезпеченні організації, що перебуває на стадії зародження, можливостями для розвитку, знаходження свого місця на ринку та набуття нею фінансової стійкості.

Важливою ланкою у розвитку інноваційної структури регіону є технополіс – це спеціально створений комплекс в одному регіоні поблизу центру наукових ідей (невеликому місті з розвинутою інфраструктурою), який включає фірми і заклади, що охоплюють

повний інноваційний цикл. Технополіс виконує комплексне забезпечення інноваційного процесу регіону, він розміщується в межах конкретного населеного пункту, розвиток якого забезпечується через технополіс. Сучасні чинники розвитку світової економіки зумовили появу нової форми технополісів – соціотехнополісів – просторово обмеженої системи житлових та соціально-побутових об'єктів, де за цілеспрямованої підтримки держави створюються умови для інноваційного розвитку суспільства.

Станом на 01.09.2019 р. в Україні працюють такі елементи інноваційної інфраструктури як 40 індустриальних парків (з яких 31 наявний у Реєстрі індустриальних (промислових) парків), 26 наукових парків, 16 технопарків, 24 центри інновацій та технологічного трансферу, 22 інноваційних центри, 38 центрів комерціалізації, 24 інноваційних бізнес-інкубатори, 1 інвестиційно-технологічний кластер, більше 30-ти кластерів, одне інноваційно-виробниче об'єднання, інші стартап-школи (суб'єкти господарювання, що надають теоретичні знання та практичні навички у сфері створення та діяльності стартапів), інкубаційні програми (програми для новостворених підприємств, спрямовані на розвиток стартапу), центри інтелектуальної власності (суб'єкти господарювання, що забезпечують реалізацію освітньо-професійних, освітньо-наукових та наукових програм, а також підвищення кваліфікації працівників у сфері інтелектуальної власності), венчурні та інвестиційні фонди, центри науково-технічної та економічної діяльності тощо.

ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ

*Ніколаєв Д. П., студент
Науковий керівник – Забарна Е. М., д.е.н., професор
Державний університет «Одеська політехніка»*

В умовах глобалізації та гострої конкуренції на ринку освітніх послуг гостро позначилися проблеми забезпечення високої якості вищої освіти. Цьому сприяють нова парадигма безперервної освіти, ринкові принципи в освітній політиці, в т.ч. формування платного сектору вищої освіти, популяризація та диверсифікація цілей освіти, поширення транснаціональної освіти, диверсифікація цілей освіти, дисбаланс між попитом і пропозицією у кваліфікованій робочій силі та ін.

Однією з найважливіших сфер розвитку євроінтеграції є сфера вищої освіти, де вона набула форм Болонського процесу. На сьогодні 46 європейських країн, включно з Україною, є його учасниками. Крім того, значна кількість міжнародних організації підтримують ідеї Болонського процесу та сприяють його реалізації. При цьому, слід зазначити, що Болонський процес не передбачає створення повністю ідентичних систем освіти у різних країнах, він призначений лише для зміцнення взаємозв'язків та покращення взаєморозуміння між різними освітніми системами.

Формування єдиного простору забезпечення високої якості вищої освіти сприятиме можливостям національних систем освіти європейських країн взяти все найкраще, що є у партнерів: за рахунок підвищення академічної мобільності здобувачів, професорсько-викладацького складу, менеджменту закладів вищої освіти (ЗВО); зміцнення зв'язків і співпраці між ЗВО Європи тощо. В результаті, єдина Європа стане більш привабливою на світовому освітньому ринку. Європейські суспільства все більше прагнуть ставати суспільствами знань, вища освіта є невід'ємним компонентом соціально-економічного та культурного розвитку. Водночас зростання попиту на навички і компетенції вимагає від вищої освіти нових кроків. Розширення доступу до вищої освіти – це можливість для ЗВО ввібрати в себе все більш різноманітний спектр індивідуальних досвідів. Щоб відреагувати на це розмаїття та

зростання очікувань, вища освіта потребує ґрунтовної трансформації; вона потребує більш студентоцентричного підходу до навчання і викладання [1, с. 4].

Забезпечення якості - це багатоаспектне поняття, що має різні змістовні значення, в контексті національних систем вищої освіти. Відповідно до Болонських рекомендацій відповідальність за забезпечення якості вищої освіти лежить на кожному закладі освіти окремо. Контроль якості буде результативним тільки у випадку, якщо він є невід'ємною частиною культури якості закладу. Саме вона створює необхідну мотивацію і забезпечує достатній рівень компетентності для реалізації механізму контролю якості. Виникнення поняття «культура якості» обумовлено трансформацією сенсу якості як цінності, що поділяється, та колективної відповідальності всіх учасників освітнього процесу. Ключовим показником культури якості служить якість викладання, орієнтованого на кінцевий результат. Незважаючи на очевидність такої тези даний аспект використовується ЗВО слабо, в силу того що якість викладання як багатоаспектний параметр важко оцінити.

В умовах популяризації вищої освіти (на початку 1990-х років в Україні налічувалося близько 742 ЗВО I-II рівнів акредитації та 149 ЗВО III- IV рівнів акредитації, зараз, станом на 2020 рік, 338 ЗВО I-II рівнів акредитації та 281 ЗВО III- IV рівнів акредитації (рисунок) без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях з 2014 року) ринковий контроль за якістю освіти став малоефективним. Ажіотажний попит на вищу освіту навіть в умовах несприятливої демографічної ситуації задовольняється, в основному, платоспроможними здобувачами. Посилення ролі платного сектору вищої освіти (близько 70-75% студентів навчаються на платній основі), принципи організації навчального процесу та контролю знань у контексті Болонського процесу не посилюють мотивацію студентів до активного навчання та

сприяють виникненню інституційного конфлікту між платною формою навчання та непотрібністю знань.

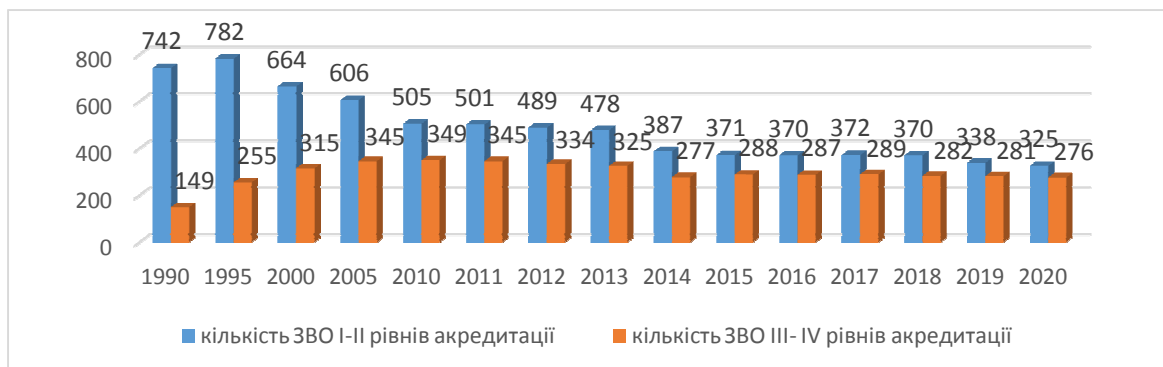

Рисунок – Кількість закладів вищої освіти в Україні за 1990-2020 роки [2]

Поряд з цим, незважаючи на зниження прагматичної цінності вищої освіти, спостерігається стійкий попит на нього. Вища освіта стає соціальною нормою суспільства. У свідомості людей впроваджується теза про перспективи поліпшення життєвих стандартів за рахунок вищої освіти. Далеко нецивілізований ринок праці ще слабо мотивує молодь до активного навчання для отримання сучасних знань, умінь і ключових компетенцій. Виникає синдром марності знань, хоча освіта, завірена дипломом, залишається потрібною. У підсумку маємо інституційний конфлікт між існуючою системою вищої освіти та сферою праці, що є наслідком неефективного сполучення цих двох систем. Такий конфлікт блокує позитивні зміни у вищій школі. Мірилом має стати органічно вбудована в систему управління ЗВО внутрішня система забезпечення якості освіти, яка сприятиме якісному покращенню процедур та систем забезпечення якості та передбачатиме зовнішні оцінки та контролю системи якості, основані на загальноєвропейських стандартах якості освітньої діяльності.

Список використаних джерел

1. Байденко В. І. Болонський процес: структурна реформа вищої освіти Європи / В. І. Байденко. – К.: Дослід. центр проблем якості підготовки спеціалістів, 2012. – 128с.

2. Карпенко М. М. Пріоритети розвитку вищої освіти в Україні в руслі загальноєвропейських тенденцій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niisp.gov.ua>

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ КУЛЬТУРИ

*Щьокіна Є. Ю., к. е. наук, доцент
Державного університету «Одеська політехніка»*

*Есаулова К.Р., студентка
Державного університету «Одеська політехніка»*

Сфера культури у сучасному розвитку суспільства, враховуючи її унікальність як особливої сфери людської діяльності, є багатогранною і об'єднує в собі сукупність різних напрямів, процесів, форм і практик. Діяльність у сфері культури є складовою частиною економічних відносин в суспільстві, які визначають суцільний процес формування та задоволення системи культурних потреб на основі використання економічних інструментів в системі управління та має досить багатопланову специфіку в порівнянні з іншими видами соціального управління, що і робить її складним *об'єктом управління*.

Поняття менеджменту означає систему управлінської діяльності, що сприяє успішному функціонуванню різних значущих в соціальному плані організацій, що забезпечують життєдіяльність

суспільства. Менеджмент в сфері культури є системою управлінської діяльності, що забезпечує розвиток різних соціальних інститутів у сфері культурного спрямування. Менеджмент у сфері культури передбачає планування, підготовку, а також програмування некомерційних та комерційних проектів, які покликані втілювати в життя такі організації.

Менеджмент в сфері культури – це сукупність управлінських рішень, спрямованих на ефективність використання в культурній діяльності всіх типів ресурсів [1]. Управляти такою організацією, будь то театр, музей або виставковий зал - непросто, так як конкретні способи управління (або технології менеджменту) залежать від різних факторів, таких як соціально-економічний розвиток конкретної сфери і суспільства, інформаційне забезпечення і положення чинного законодавства тощо.

Специфіка сфери культури полягає в тому, що вона включає в себе некомерційну і комерційну діяльність як місцевого, так і міжнародного масштабу, що висуває відповідні вимоги до професіоналізму і компетентності сучасного менеджера. Таким чином, особливості менеджменту в сфері культури обумовлені відповідними напрямками роботи даних установ, багато в чому характерною для відповідних установ місією і специфікою своєї діяльності, тому як менеджмент культури пов'язаний з продуктами духовного виробництва (концерти, кінофільми, спектаклі, книги, картини) різних народностей і світових культур.

Більшість установ культури є некомерційними, головна мета яких полягає не в отриманні прибутку, а діяльність яких передбачає досягнення швидше духовних, ніж матеріальних цілей, тобто досягнення культурних, освітніх, наукових, благодійних та інших суспільно-корисних цілей. Проте, сучасні заклади культури також активно реалізують комерційно вигідні культурні послуги, що є додатковим фінансовим ресурсом їх діяльності, а також ефективно використовують альтернативні способи ресурсного забезпечення, тим

самим залучаючи додаткові кошти для своєї роботи. І ті й інші організації, тобто всі види бізнесу, зацікавлені в розвитку управління соціально-культурною сферою, що забезпечує менеджмент будучи однією з найважливіших сфер підтримки життєдіяльності організації.

Успіх у діяльності будь-якої організації залежить від прибутковості, підприємницької ініціативи, здатності до практичної реалізації, здатності до саморозвитку, вміння ефективно використовувати інвестиції, здатності до самовдосконалення системи менеджменту. Тому, у процесі управління закладами культури використовується багато різноманітних способів, підходів та прийомів, що дають можливість упорядкувати, спрямувати та ефективно організувати виконання функцій менеджменту, окремих етапів, процедур та операцій, необхідних для вироблення рішень.

Раціональність менеджменту соціокультурної сфери полягає в одночасному розвитку, якісного зростання як об'єкта управління – споживача культурних цінностей, так і духовному піднесенні менеджера, який вивчає об'єкт свого управлінського впливу і цілеспрямовано його вдосконалює згідно з внутрішніми закономірностями даного об'єкта [2].

Можна зробити висновок, що стратегічним завданням менеджменту установи культури є грамотне освоєння і використання наявних ресурсів, що дозволить реалізувати цілі культурної діяльності та забезпечити місію установи культури. Однак крім досягнення тих завдань, для яких і існують організації в даній сфері, все ж другорядною метою роботи закладу культури є і матеріальний прибуток. Таким чином, управління повинно здійснюватись у вигляді застосування сукупності засобів, методів і принципів, що дозволяють організувати можливості підприємництва в сфері культури. Від правильно підібраної моделі менеджменту і буде залежати ефективність роботи установи культури.

Список використаних джерел

1. Салтановиче, І. І. Менеджмент як спосіб управління в культурі: стан і тенденції / І. І. Салтановиче // Вісник МЛУ. – Сер. 3. – 2009. – № 8. – С.158-166.

2. Тульчинський Г. Л. Менеджмент в сфері культури / Г. Л. Тульчинський. – СПб.: Лань, – 2001. – 384 с.

3. Менеджмент в сфері культури і мистецтва: підручник і практикум для академічного бакалаврату / С. Г. Коленко. – М.: Издательство Юрайт, – 2016. – 370 с.

СЕКЦІЯ 3

ТРЕНДИ ІННОВАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

*Дмитришин Л. І., д.е.н., професор
Гавдей С. В., аспірант
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

Світовий та регіональний туристичний сектор в період коронакризи опинився у безпрецедентній ситуації. Туристичні підприємства були змушені повністю зупинити туристичний рух, а владні структури - спочатку шукати шляхи виживання туристичної галузі, а потім впроваджувати поетапно рішення, що дозволять

реконструювати стан туризму. Відтак постало питання, які, не тільки коротко-, але й довгострокові кроки та дії варто вжити для пом'якшення наслідків пандемії для туризму та які дадуть можливість знову подорожувати всередині країни, певними регіонами та світом.

Найважливішим викликом функціонування та розвитку туристичного сектору на даний час є відновлення роботи та пожвавлення попиту. Туристичний сектор формував 10 % ВВП ЄС, зокрема, у Хорватії, Кіпрі, Греції більше 20 % [1]. Статистичні дані за II кв. 2020 р. показали рівень втрат туристичного сектору країн ЄС, пов'язаних з пандемією коронавірусу від 96% у Італії до 51 % у Іспанії [2]. В Україні в цей же період падіння сектору туризму становило 82 % [1]. Це пов'язано із ставленням споживачів туристичних послуг до пандемії, запровадженням обмежень на поїздки та дотриманням карантинних вимог.

Наступними викликами є: надання фінансової підтримки туристичній галузі, сталий розвиток туризму, розвиток інновацій та цифровізація, диверсифікація туристичної пропозиції. Кожен з цих викликів може бути зреалізований набором інструментів, які в світлі врахування пандемічних умов, можна вважати інноваційними.

Надання доступу до фондів та фінансової підтримки є надзвичайно важливими для виживання туристичного сектору. Інвестиційним пріоритетом є реконструкція регіонального, національного та глобального туризму, причому всі розпочаті заходи повинні враховувати та вирішувати проблеми, з якими стикається туристичний сектор. Ці виклики повинні перш за все бути узгоджені з самою туристичною галуззю, але, в той же час, вони повинні бути пов'язані з розвитком стійкої туристичної пропозиції. Такі дії можуть включати, серед інших, державне та недержавне (з різних фондів) фінансування підприємств туристичної галузі у формі безвідсоткових позик, запровадження програми туристичних ваучерів, відтермінування податкових зборів, зміну правил надання

банківських та страхових гарантій, страхування подорожей тощо.

Сталий розвиток туризму - це широке поняття, яке охоплює багато різних аспектів від екологічних до соціальних. В світлі врахування пандемічних умов підтримка розвитку туристичного сектору можлива завдяки визначенню таких соціальних явищ, як медикалізація та сек'юритизація. «Медикалізація означає всі практики, як мовні, так і інституційні, спрямовані на визначення соціальних проблем за категоріями хвороби. Сек'юритизація має на меті інтегрувати нові явища навколо категорії безпеки» [3].

Інновації та цифровізація є неминучим напрямком розвитку. Зменшення географічної відстані, нові споживчі вподобання вимагають не відставати і вводити нові можливості в функціонування галузі. Пандемія показала, що сучасні технології та інноваційні рішення можуть бути шансом для туризму функціонувати в нових реаліях. Це, в першу чергу, впровадження автоматизованих процесів управління, що не вимагають людського персоналу: проведення консультацій за допомогою ботів, автоматизовані послуги бронювання та цілі платформи управління подорожами, безособове обслуговування деяких визначних пам'яток за допомогою цілодобових дисплеїв, моніторинг за допомогою камер послуг розміщення тощо [3].

Цифровізація означає вдосконалення порталів просування в Інтернеті туристичної інформації, яку забезпечує переважно високошвидкісний ширококутовий доступ. Тому важливими є інвестиції, спрямовані на розширення доступу до ширококутового Інтернету. Завдяки цьому можна розвивати туризм в маловідвідуваних регіонах, особливо в сільській місцевості. Іншим інструментом, що сприяє цифровізації туристичного сектору, є створення порталів цифрового спілкування, маркетингового просування та електронного бронювання.

Рішення про закриття кордонів означало, що величезний сегмент туристів став немобільним. Це змусило організаторів

туризму підготувати нові пропозиції та рішення. Не кожен мав таку можливість і шанс. Однак це показало, наскільки важливою є різноманітність туристичної пропозиції. *Диверсифікація*, на відміну від масового туризму, може стати можливістю подолати подібні кризи майбутнього в легший спосіб. До основних трендів зміни спектру туристичних послуг в умовах пандемії можна віднести діяльність, спрямовану на популяризацію внутрішнього туризму. Особливої популярності набувають нові види туризму - творчий туризм, подієвий туризм, більш затребуваним стає індивідуальний туризм, здійснюється маркетингове просування нових регіонів та місцевих визначних пам'яток, а відповідно – створення місцевих брендів.

Список використаних джерел

1. COVID-19 та соціальний діалог в туристичній галузі: практика ЄС та український реалії. – Київ. – 2020. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://eu-ua-csp.org.ua/news/240-covid-19-ta-socialnij-dialog-v-turistichnij-galuzi-praktika-yes-ta-ukrayinskij-realiyi/>
2. European Tourism. Trends & Prospects Q2/2020. [Електронний ресурс]: Режим доступу: https://etc-corporate.org/uploads/2020/07/ETC-Quarterly-Report-Q2-2020_Final-Public.pdf
3. Гавдей С. В. Формування новітніх чинників розвитку туристичної галузі в умовах пандемії / С. В. Гавдей // Економіка та суспільство. – 2020. – Вип. 22. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-66>

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ ДО ЗМІН АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ

*Чередниченко А. В., магістр державного управління,
лікар-стоматолог-ортопед вищої категорії, асистент,
Одеський національний медичний університет*
*Чередниченко В. А. кандидат економічних наук, доцент,
Державний університет «Одеська політехніка»*

Українська система охорони здоров'я побудована на основі, так званої, «моделі Семашка», яка була створена для подолання спалахів інфекційних захворювань на початку ХХ століття. Тому домінуючим компонентом у цій системі була розгалужена мережа лікарень, максимально наближених до місця проживання потенціальних пацієнтів. Як показала практика, досягнути належної якості послуг у такій масштабній госпітальній системі було непростим завдання, особливо в умовах матеріальної слабкості ланки поліклінік та з викривленою системою фінансових мотивацій лікарів і медичних управлінців.

Україна залишилася практично єдиною країною, яка не провела радикальної модернізації своєї системи охорони здоров'я попри неодноразові декларації реформаторських намірів. Тим більше, що медичну реформу треба проводити у ширшому контексті децентралізації, яка показує перші позитивні результати. Згідно із статтею 32 Закону України «Про місцеве самоврядування» до повноважень місцевого самоврядування належить управління закладами охорони здоров'я, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення, організація медичного обслуговування та харчування в комунальних оздоровчих закладах, забезпечення в межах наданих повноважень доступності і безоплатності медичного обслуговування на відповідній території, а також розвиток всіх видів медичного обслуговування, зокрема розвиток мережі закладів охорони здоров'я, та сприяння підготовці і підвищенню кваліфікації спеціалістів.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена Урядом 1.04.2014 року, до основних повноважень органів місцевого самоврядування базового рівня віднесла, зокрема, забезпечення надання послуг саме первинної ланки охорони здоров'я. Протягом останніх 25 років в Україні розвивається практика надання первинної допомоги на засадах сімейної медицини. Відповідні завдання були визначені у Постанові КМУ від 20 червня 2000 р. N 989 «Про комплексні заходи щодо впровадження сімейної медицини в систему охорони здоров'я» та деталізовано у «Загальнодержавній програмі розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року».

Попри це, рівень забезпеченості сімейними лікарями та відповідними закладами залишається недостатнім, а також зі значними відмінностями між регіонами і територіями. У новосформованих об'єднаних територіальних громадах організаційне завдання забезпечення швидкої територіальної доступності первинної

медичної допомоги може вимагати різних ресурсів і термінів для повної його реалізації. Тому питання налагодження системи управління охороною здоров'я у територіальній громаді набуває особливої важливості. Стоматологічне здоров'я – це найважливіша складова загального здоров'я людини, показник якості життя. А тому галузь стоматологічної допомоги повинна бути у центрі уваги при проведенні реформування сфери охорони здоров'я. Якщо в умовах об'єднаної територіальної громади питання забезпечення медичними кадрами загального терапевтичного профілю (терапевт, сімейний лікар, педіатр) вирішується досить успішно, то в частині забезпечення профілактичних стоматологічних послуг ситуація залишається вкрай незадовільною [1].

Після встановлення з 2006 р. в Україні інтернатури зі спеціальності «Стоматологія» частка лікарів-стоматологів загальної практики зросла до 70 % від кількості фахівців цієї галузі. Відповідно до діючих кваліфікаційних характеристик ці фахівці мали би виконувати функції сімейного лікаря-стоматолога чи лікаря-стоматолога загальної практики, забезпечуючи при цьому надання первинної стоматологічної допомоги та здійснення заходів профілактики стоматологічних захворювань в амбулаторних умовах. Проте це питання залишається невирішеним. Адже відповідно до норм чинного законодавства всі лікарі стоматологічного профілю юридично віднесені до фахівців вторинного рівня медичної допомоги. Тож виникає правова колізія, бо більшість лікарів-стоматологів фактично працюють на первинному рівні. Наслідком такої правової колізії є суттєве скорочення мережі стоматологічних кабінетів та посад лікарів стоматологів в комунальних закладах охорони здоров'я [2].

Світовий досвід пропонує інший шлях вирішення цієї проблеми. Наприклад, у більшості європейських країн 80-85 % лікарів стоматологічного профілю становлять лікарі-стоматологи загальної практики, які працюють за принципом сімейного лікаря, лікуючи

найбільш поширені хвороби зубів, порожнини рота і щелепно-лицевої ділянки та здійснюючи профілактичні заходи дорослим і дітям. І лише 15-20 % лікарів-стоматологів надають спеціалізовану або високоспеціалізовану стоматологічну допомогу [3].

Таким чином, можливо було б доцільним в умовах формування об'єднаних територіальних громад в Україні перебудову системи надання стоматологічних послуг проводити з урахуванням найкращих світових практик, що передбачає введення кваліфікації сімейного лікаря-стоматолога.

Список використаних джерел

1. Павленко О. В. Шляхи реформування системи надання стоматологічної допомоги населенню України: дискусія / О. В.Павленко, О. М. Вахненко // Сучасна стоматологія. – 2013. – № 4. – С. 180-181.

2. Клименко В.І. Чинники ризику виникнення стоматологічних захворювань у населення працездатного віку великого промислового міста // Запороз. мед. журн. – 2014. - № 4 (85). – С.60-62.

3. Мазур І.П. Обговорення гострих питань реформування у стоматології // Сучасна стоматологія. – 2019. - № 2. – С. 111.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО РЕГІОНУ

*Погуляйко Ю. М., аспірант
Луцький національний технічний університету*

В останні роки спостерігається підвищення конкуренції між містами, територіями, регіонами за залучення ресурсів, в тому числі інвестицій, що призвело до усвідомлення необхідності використання філософії, інструментів і технологій формування ринкової привабливості регіону та його конкурентоспроможності. У зв'язку з цим кожна територія намагаються запропонувати найбільш привабливі умови для сприяння залученню інвестицій інноваційного

спрямування в розвиток конкретного регіону.

Досліджуючи сучасні наукові підходи до розвитку регіонів з точки зору запровадження в Україні адміністративно-територіальної реформи, вважаємо, що найбільшого впливу та практичного використання матимуть такі підходи.

1. Нові парадигми та концепції регіону. Вказаний напрямок передбачає вивчення регіону не лише як зосередження природних ресурсів та населення, виробництва та споживання товарів, сфери послуг (праці класиків регіональної економіки), але і як суб'єкта економічних відносин, носія особливих економічних інтересів. Такій підхід слід розглядати через призму багатофункціональної та багатоаспектної систем.

2. Розміщення діяльності. Додатково до теорій розміщення сільськогосподарського та промислового виробництва та їх послідовників новими об'єктами такої теорії є розміщення інновацій, телекомунікаційних технологій та комп'ютерних систем, розвиток промислово-технологічних комплексів, що реструктурують та конвертують. Основна увага переміщується з традиційних факторів розміщення (транспортні, матеріальні, трудові витрати) на нематеріальні фактори розміщення: інтенсивність, різноманіття, якісний рівень культурної діяльності та рекреаційних послуг, творчий клімат, прив'язаність людей до своєї місцевості тощо.

3. Просторова організація економіки – формування полюсів зростання: провідна роль належить просторовій організації економіки, провідним (лідуючим) галузям, конкретним територіям (населеним пунктам), які в економіки країни або регіону виконують функцію джерела інновацій та прогресу (створення вільних економічних зон, технополісів та технопарків).

4. Міжрегіональні економічні взаємодії – практично будь-яка проблема, що виникає в процесі реформ, тісно пов'язана з взаємодією певних або інших регіональних факторів та умов.

Пошук інноваційного шляху управління розвитком території

призводить до необхідності організації економічного простору на рівні регіонів таким чином, щоб забезпечити посилення рішень проблемних завдань регіональної економіки та прискорити зростання високотехнологічних галузей [1]. Провідну роль у розвитку території відіграють інноваційні підходи щодо впровадження організаційно-економічних інновацій, ступінь забезпеченості різними ресурсами в інноваційній сфері, якість інноваційного менеджменту. Використання інноваційних підходів в управлінні регіональним розвитком на основі застосування різних елементів і типів управління, поєднання традиційних та інноваційних підходів та методів управління, максимальне врахування поточного стану, потенціалу та інтересів розвитку конкретних регіонів, може дозволити сформувати обґрунтовану і дієву систему управління регіональним розвитком, що здатна подолати існуючі проблеми та перешкоди в управлінні регіональним розвитком та вирішити наявні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів.

У зв'язку з тим, що поняття інноваційно-інвестиційний процес розвитку сучасного регіону в понятійному та методологічному плані не є однорідними, вказані категорії повинні бути розділені й окремо представлені в складі єдиної інтегрованої системи розвитку сучасного регіону в умовах децентралізації. Це обумовлено і тим, що лише системне уявлення категорій дозволяє виявити й окреслити сутність самого явища. На нашу думку, основними положеннями механізму формування сприятливого інноваційно-інвестиційного середовища в умовах зростання регіональної економіки є наступні: загальна підтримка НДДКР, венчурних, впровадницьких та інших інноваційних установ; створення багатofункціональної системи наукового забезпечення розвитку промисловості, в том числі галузевих і регіональних науково-технічних центрів, науково-технічних служб; налагодження тісної взаємодії наукових організацій промислової сфери з науковими організаціями Національної академії наук України, Міністерством освіти та науки України, посилення

наукового забезпечення циклу «наука – техніка – виробництво – збут – доход»; активізація використання в цивільних галузях науково-технічних досягнень оборонного комплексу; підвищення рівня комерціалізації результатів наукових досліджень, зменшення інноваційних ризиків високотехнологічних підприємств шляхом створення спеціальних фондів венчурного капіталу, формування державних замовлень на впровадження у виробництво пріоритетних інновацій; широка потреба в інвестиційних ресурсах визначає необхідність розширеного залучення позикових коштів; смарт-спеціалізація кожного окремого регіону [2]. Це потребує додаткового розвитку інвестиційної інфраструктури як механізму акумуляції і розподілу фінансових ресурсів; зростає роль фінансової системи та банківського капіталу в системі господарювання. Основні ринкові важелі забезпечуються дією фінансових механізмів, які залучаються як безпосередня сфера грошових відносин і як частина виробничих відносин. Банківська сфера є часткою єдиної фінансової системи, а кредитно-грошова політика безпосередньо впливає на економічне зростання; заходи державного регулювання зміщуються із області безпосереднього впливу на ефективний попит в напрямку формування інвестиційних пріоритетів; захист прав власності набуває переважно економічного характеру, тому що з вирішенням проблеми неплатежів, не грошових інструментів розрахунків усувається можливість тотального банкрутства підприємств; збалансованість розвитку зовнішньоекономічного підприємництва.

Повністю від впливу державного регулювання інноваційно-інвестиційною системою відмовлятися, на нашу думку, не можна, тому що зберігається вірогідність виникнення в ній суперечок. У зв'язку з ринковою основою функціонування інноваційно-інвестиційної системи інвестиційні вкладання пов'язані, з вартісними оцінками та тяжіють до сфер застосування капіталу з високим рівнем доходності. Високу доходність забезпечують, як правило, довгострокові інноваційні проєкти, а сьогодні інвестор є

зацікавленим у найшвидшому отриманні доходу від своїх вкладень.

Створення сприятливих умов для розвитку інноваційно-інвестиційних процесів – передусім турбота державних органів влади, а в умовах децентралізації в регіональному розвитку особливого значення набувають місцеві органи влади, органи територіального самоврядування, тощо. Без таких умов неможливо досягти соціально-економічного розвитку. Будучи інструментом реалізації економічної доктрини, інноваційно-інвестиційна політика орієнтує на цілі, що є пріоритетними в стратегії, яка реалізується державою в кожний конкретний історичний період на кожній конкретній території. Тому, закономірним є те, що зміна економічної доктрини спонукає за собою корінні зміни в установках інноваційно-інвестиційного розвитку країни. Для виявлення і створення своєї ніші в сучасній high-tech економіці вкрай необхідна особлива державна політика підтримки підприємств, що здатні робити високотехнологічні і наукомісткі продукти.

Сьогодення сучасного НТП пов'язане зі становленням ринкової системи формування попиту на наукові дослідження, розробкою інновацій, адаптацією наукових організацій до нового фінансово-інвестиційного середовища. Йдеться не лише про суто економічні трансформації, а й соціальні, політичні, гуманітарні завдання в їх органічному поєднанні. І це зрозуміло: нам конче потрібна сьогодні науково обґрунтована стратегія подальшої трансформації суспільства як єдиного, цілісного організму, яка б поєднувала в собі, по-перше, визначення послідовності здійснюваних заходів, їх субординації та взаємозв'язку і, по-друге, вибір потрібного для цього інструментарію. У пріоритетності питань якісних перетворень полягає суть нової економічної ідеології, яку ми маємо остаточно сформувати. Це і обумовлює необхідність розробки сучасної моделі інноваційно-інвестиційної політики, моделі національної та відповідно до неї регіональної інноваційно-інвестиційної системи, яка буде відповідати потребам економіки становлення цивілізованого ринку. Така модель,

крім усього, передбачає вивчення явищ в інноваційно-інвестиційній сфері у всій їх повноті та суперечливості.

Список використаної літератури

1. Парадигма інноваційного розвитку в умовах ринкової трансформації : монографія / авт. кол.: Е. М. Забарна, О. М. Козакова, В. А. Чередниченко [та ін.]; за заг. ред. Е.М. Забарної. – Херсон : Олди+, 2019.

2. Забарна, Е. М. Система організаційно-управлінських інновацій в розвитку сучасних регіонів України : монографія / Е. М. Забарна, Є. Ю. Щьокіна. – Херсон: Олді-плюс, 2019. – 244 с.
<http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/8447>

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ВСЕСВІТНЮ ЕКОНОМІКУ

*Боцу Ю. О., студентка
Науковий керівник – Чередниченко В. А., к. е. н., доцент
Державний університет «Одеська політехніка»*

Метою статті є дослідження стану і тенденцій впливу COVID-19 на економічну ситуацію у світі і визначення соціально-економічних втрат, яких зазнає Україна від пандемії цієї хвороби.

Коронавірус вплинув практично на всі сфери економіки. Через карантин у Китаї тимчасово закрилися заводи та фабрики, а промислове виробництво впало на 13,5% — найбільше за останні 30 років. Пандемія коронавірусу завдала удару по найбільших автовиробниках та авіаперевізниках що в свою чергу зменшило обсяги споживання енергоресурсів та призвело до падіння попиту на нафту. Як наслідок, ціни на нафту вже сягнули рекордно низьких значень за останні 17 років [1].

Та все ж є сектори економіки, які показали істотне зростання через коронавірус. Чи не найбільше від новин про пандемію виграли виробники гігієнічної продукції, спирту та противірусних препаратів, сервіси доставки їжі, аптеки. Водночас змінюється підхід до шопінгу

та спонукає більше купувати онлайн [1].

Не оминули карантинні проблеми і логістику. Введення карантинних обмежень призвело до закриття більшості підприємств та фабрик в Україні та у Європі. Це, в свою чергу, вплинуло на обсяги міжнародних автомобільних перевезень. У галузі вантажних авіаперевезень у всьому світі спостерігається зниження попиту на 15%. Сьогодні, щоб утриматися на плаву, багатьом логістичним провайдерам доводиться змінювати сформовані схеми роботи і використовувати альтернативні варіанти і алгоритми. Цілком імовірно, що в найближчому майбутньому виникнуть нові типи доставки [2].

Карантин «поклав на лопатки» цілі галузі, але є і такі, хто адаптується до нових реалій и перебудовує бізнес. Компанії, які виробляли одяг, перепрофілювались на виробництво масок та захисних костюмів. Майже всі магазини, що спеціалізувались на продажу промислових товарів, доповнили асортимент ходовими позиціями: масками та дезінфекторами [1].

На даний момент політичні рішення країн світу щодо реакції на пандемію діляться на дві групи. Перша – ізоляція хворих та заражених домогосподарств без запровадження карантину і припинення пересування громадян. Друга – більш жорсткі заходи, запровадження карантину, обмеження пересування громадян, закриття публічних закладів. Альтернативою економічно і соціально проблемним заходам жорсткого реагування може бути масова вакцинація, або концепція вироблення «колективного імунітету» [3].

У випадку України найбільший удар буде завдано по українських експортерах, сфері послуг, само зайнятих, можливо і по банківській системі. Криза дає можливість для перезавантаження української економічної моделі, зосередження на новітніх інноваційних галузях, запровадження «віртуальної економіки» та е-держави [3].

Економічне падіння, із якими через коронавірус зіткнулися

країни євразійського регіону й Україна зокрема, виявилось суттєвішим, ніж оцінювали раніше. Це пов'язано із тим, що 2020 рік насправді виявився важчим, ніж очікували, а карантинні обмеження повністю так і не зняті [3].

Пандемія коронавірусу завдала людству подвійного удару: як хвороба та як причина найбільшої від 2008 року економічної кризи. Паніка на ринках та невизначеність у майбутньому чинять шалений тиск на бізнес. Ще більше економічну ситуацію погіршують обмежувальні заходи, які уряди в усьому світі запроваджують, щоб зупинити поширення вірусу. Однак у цій ситуації знаходяться й ті, для кого пандемія – це чудова можливість заробити, розширити ринки збуту або позбутися від конкурентів. Для кого коронавірус може стати причиною для банкрутства, а хто, навпаки, виграє від пандемії.

Список використаних джерел

1. Вінокуров Я. Коронавірусна економіка: хто втрачає, а хто заробляє на епідемії? [Електронний ресурс] / HROMADSKE. – URL: <https://hromadske.ua/posts/koronavirusna-ekonomika/>

2. Хроніки кризи бізнесу: кого найбільше накриє штормом коронавірусу [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/>

3. Як борються з COVID-19 у світі: варіанти урядових рішень. [Електронний ресурс] – URL: <http://icps.com.ua/yak-boryutsya-z-covid-19-u-sviti-varianty-uryadovykh-rishen/>

СЕКЦІЯ 4

ІННОВАЦІЙНІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

FORMATION OF AN EFFECTIVE SYSTEM OF STAFFING THE DEVELOPMENT OF THE REGION

Shchokina E. U.
candidate of economic sciences, associate professor
ODESSA POLYTECHNIC STATE UNIVERSITY

One of the important issues and integral components of the dynamic development of the regions, on which the level of modernization of the regions will depend, is the formation of an effective staffing system. New economic relations and rapid changes in the modern innovative development of Ukraine put forward new requirements for staff, creating a growing personnel crisis in the management system. Along with the general shortage of labor, due, inter alia, to the negative demographic situation, the Ukrainian economy is experiencing the problem of inconsistency of the level of qualification of existing employees to the requirements of employers. Therefore, one of the main tasks facing the state is to form an effective system of staffing innovation at the regional level.

An effective staffing system for the development of the region is a component of the socio-economic system of the region, including its human resources, the interaction of its various components, as well as mechanisms that provide innovative direction of economic development of the region. Thus, staffing is an integral part of innovative development of

the region and an important factor in improving the efficiency of regions, which depends on increasing the competitiveness of human resources in the region by creating a multilevel system of vocational education, training, retraining and retraining.

The strategic goal of creating an effective staffing system for regional development and a successful program for the formation of regional development projects, at the present stage, should be focused on meeting the needs of the labor market optimally balanced in quantity and quality of highly qualified, loyal and motivated staff. According to the listed purposes, tasks of formation of effective system of staffing of development of region should be:

- development and improvement of the regulatory framework for staffing;
- creation or improvement of the system of forecasting of labor resources and regulation of the values of training in the field of vocational education that meet the needs of the labor market;
- accounting for the ratio of the region's labor needs and sources of its provision;
- formation and development of the system of professional orientation and labor motivation of youth, creation of conditions for attraction of human resources in the regional innovation system, increase of efficiency of functioning of educational complexes of regions;
- development of social partnership mechanisms in the field of staffing and the formation of sustainable external relations, designed to ensure a timely mutually agreed influx of specialists in the field of innovation management in the region;
- creation of a system of information and analytical support of the labor market and educational services, qualitative updating of the structure, content and technologies of vocational education [1].

An important task is the formation of a qualitatively new generation of management staff - civil servants and employees of local self-government bodies, whose conscious orientation and professional level

would meet the needs of the time, aspirations, hopes and requirements of the Ukrainian people to the system of administrative support of public administration [2]. Also important in the innovative development of the region is the use of various methods, strategies, working conditions and constant analysis of staffing in the context of rapid development of the labor market, because proper staffing leads to sustainable development of the region. An effective staffing system creates the preconditions for both productive work of staff and for the effective functioning of the management system, as a guarantee of sustainable development. In turn, the definition of the structure of staffing and its elements allows to identify the relevant functions and shortcomings in personnel work, to establish the factors influencing its condition and the process of use in relation to the innovative development of the region.

Requirements for new employees are increasing because they must be highly qualified in the field of knowledge in which they work. This implies the importance of staffing as part of the regional economy, which affects the selection, selection and hiring of new staff. The organization of adequate staffing requires continuous improved regulation in order to be able to compete in the market for the provision of the relevant services.

List of sources used

1. Osovskaya G. V. Management of labor resources: Educational edition / G. V. Osovskaya, Krushelnytska O. V. K. : Condor, 2008. 224 p.
2. Kalnysh Yu. Peculiarities of personnel provision of political reform in Ukraine / Yu. Kalnysh, N. Malinovska // Political reform - a guarantee of democratic development of Ukrainian society / for general. ed. V. Lugovoi, V. Knyazev. K. : UADU, 2003. 160 p.
3. Zozulya V.O. Effective staffing - a component of democratic governance [Internet resource] / V.O. Zozulya // State Management Studies. 2017. № 5. <http://www.dus.nayka.com.ua/?op=1&z=28>

РОГЛЯД СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ

*Задорожнюк Н. О., к. е. н., доцент
Державний університет «Одеська політехніка»*

Бізнес-аналітика – процес перетворення даних в інформацію (формування нових знань), що дозволяє вирішувати економічні задачі з використанням сучасних інструментів ІТ-сфери [1]. Використання інструментів та результатів бізнес-аналітики є безумовно актуальним в процесі прийняття управлінських рішень.

Один з найвідоміших методів прийняття управлінських рішень та побудови моделей управління є метод аналізу ієрархій. Основним джерелом інформації відповідно до цього методу є суб'єкти прийняття рішень, експерти, користувачі. Програмним забезпеченням, що виконує функції інтелектуальних систем щодо прийняття управлінських рішень відповідно методу аналізу ієрархій є QlikView [2]. Перевагами QlikView є: забезпечення високої швидкості реагування на зміни у зовнішньому середовищі суб'єкту бізнесу; скорочення часу, необхідного для оцінювання ситуації; зручність у використанні; можливість більш глибоко розуміння бізнес-ситуації, здійснення швидкого та візуального бізнес-аналізу в оперативній пам'яті. Головним QlikView недоліком є висока вартість.

Другий метод базується на застосуванні нейронних мереж, що ефективно для вирішення наступного типу завдань: розпізнавання образів, апроксимація функцій, прогнозування числових рядів. Програмне забезпечення, що виконує функції інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень на основі нейронних мереж є аналітичне програмне забезпечення Loginom. Перевагами Loginom є: універсальність; висока якість та різноманітні можливості візуалізації; зручність використання та підтримка мобільних пристроїв. Недоліками Loginom є: обмежений функціонал бізнес-аналізу та складності у технічній підтримці.

Теорія нечітких множин базується на використанні особливої

логіки. Програмне забезпечення, що виконує функції інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень на основі теорії нечітких множин є Contour BI [3]. Перевагами Contour BI є: простота установки та роботи; автоматична адаптація звіту до різних операційних систем і дозволу екрану; можливість створення форматуваних та інтерактивних звітів з розвиненими механізмами для їх поширення та оновлення; підтримка різних стилів звітів; можливість пошуку, аналізу та консолідації даних з різних джерел; побудова єдиних централізованих аналітичних моделей та проектів; містить вбудовані інструменти для вирішення різноманітних аналітичних задач бізнесу [1]. Недоліками Contour BI є: проблеми з імпортом та обробкою значних даних; недостатність інструментів для обробки та очищення даних.

Наступний метод нейро-нечітке моделювання, реалізація якого можлива на основі поєднання нейронних мереж та теорії нечітких множин. До переваг нейро-нечіткого моделювання можна віднести можливість використовувати лінгвістичні дані, якими найчастіше оперують експерти. Недоліком цього методу є додаткові витрат та значні обчислювальні потужності [2].

Програмне забезпечення, що виконує функції інтелектуальних систем підтримки прийняття управлінських рішень на основі нейро-нечіткого моделювання є Business Scanner. Цей програмний продукт є «хмарним» рішенням для бізнес-аналітики у сферах продажу, фінансового управління, роздрібної торгівлі та маркетингу. До переваг цього програмного продукту можна віднести: можливість сервісу акумулювати дані безпосередньо з систем-першоджерел, знижуючи ймовірність помилки ручного введення та підвищуючи достовірність звітів; можливість налаштування відображення інформаційних панелей для оперативного моніторингу показників і прийняття управлінських та інноваційних рішень в різних системах; підтримка і навчання користувачів для максимального використання можливостей сервісу. Недоліком Business Scanner є необхідність

постійної платної підписки та відсутність можливості налаштування індивідуальних специфічних звітів.

Теорія ігор широко використовується в прийнятті саме стратегічних рішень. Важливо відзначити, що сучасний розвиток технологій створив низку проблем, пов'язаних з інформаційною безпекою. Різке зростання кіберзлочинності ставить під загрозу не тільки вигоди від використання інформаційних систем, а й може привести до значних втрат. Програмне забезпечення, що виконує функції інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень на основі теорії ігор є Power BI [3]. Серед ключових переваг Power BI можна відзначити: простоту та зрозумілість у використанні; широкий асортимент онлайн-звітності; необхідність мінімальних навиків IT-сфери. Серед недоліків Power BI можна відзначити: обмеження потужності щодо публікації звітів з усіма відповідними даними та маленька кількість джерел даних.

Отже, в результаті розгляду сучасних інструментів бізнес-аналітики кожна компанія має можливість вибору програмного забезпечення компаніями для здійснення ефективного бізнес-аналізу.

Список використаних джерел

1. Задорожнюк Н.О. Сучасні технології бізнес-аналітики. Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості: збірник матеріалів міжнар. наук.-прак. конф. (Київ, 19 квітня 2019 р.). Київ. – С. 105–107.
2. Villafuerte H. J. Creating Stunning Dashboards with QlikView: Packt, 2015. 188 pp.
3. Феррарі А. В., Руссо М. К. Аналіз даних за допомогою Microsoft Power BI і Power Pivot для Excel. ДМК Пресс, 2020. – 288 с.

ТЕХНОЛОГІЇ АВТОМАТИЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

*Ісакова Г. В., студентка
Науковий керівник – Чередниченко В. А., к. е. н., доцент
Державний університет «Одеська політехніка»*

Протягом історії людства сільське господарство залишалося найконсервативнішою галуззю економіки. Низька маржинальність цін на сільськогосподарську продукцію, значні впливи кліматичних коливань, гостра залежність від цін на добрива, паливо, до того ж сильно фрагментований ланцюжок поставок перешкоджало вливанню в галузь приватних інвестицій.

Все кардинально змінилося за останні роки. Сьогодні роботів можна зустріти в багатьох сферах людської діяльності: машинобудуванні, медицині, легкій промисловості. В останні роки дедалі більший інтерес як сфера застосування автономних машин викликає і сільське господарство. Адже хоча це дуже специфічна і мінлива галузь, в якій не можна працювати шаблононо, багато завдань в перспективі все ж можна буде замінити роботами. «Аналоговий» період в сільському господарстві підійшов до кінця, починається ера цифровізації і масової автоматизації бізнес-процесів в аграрному секторі економіки [1].

Наприклад, у практику широко стали використовуватися дрони. Найбільшого поширення способу застосування квадрокоптеру в агропромисловому комплексі – це моніторинг стану полів. Йдеться про відстежування місця розташування співробітників і робочої техніки, охорони від проникнення шкідливих тварин, створення та регулярного оновлення точних карт пасовищ і прогнозування обсягу врожаю на тій чи іншій ділянці. У США дрони використовуються навіть для висадки лісів. Квадрокоптер зависає над грядкою в точно зазначеному місці і «вистрілює» в ґрунт насінням з силою, достатньою для проникнення насіння на необхідну глибину [2].

Природно, як і будь-яка технологія, дрони не позбавлені недоліків. Перш за все, це їх висока вартість, вразливість перед складними погодними умовами і неможливість збору і обробки плодів.

Формується ціла індустрія роботизованих машин зі своїми класами, категоріями та підкатегоріями виробів. Використання людського праці на сільгосппідприємствах, там де з'являється можливість використовувати роботів, перестає бути вигідним. Роботи для використання в агропромисловому комплексі відносяться до класу «польових роботів», який, в свою чергу, входить в категорію сервісних роботів. Дана категорія поділяється на вузькопрофільні підкатегорії, наприклад, доїльні системи, роботів для землеробства автоматизовані системи поливу тощо [2].

У сучасному сільському господарстві штучний інтелект зустрічається нітрохи не рідше, ніж в смартфонах і комп'ютерах. В першу чергу, він використовується для аналізу зовнішнього вигляду рослин. За допомогою тисяч завантажених фотографій штучний інтелект вчиться своєчасно виявляти проблеми з майбутнім урожаєм, причому це стосується як мікро зйомки для більш точної діагностики, так і масштабних зйомок із супутників та дронів для виявлення масштабів поширення хвороби або комах шкідників. Інші кейси застосування штучного інтелекту в сільському господарстві ще не так широко поширені. Мається на увазі управління транспортом, складання розкладів автоматичного поливу ґрунту і розпилення добрив, моніторинг здоров'я тварин тощо [2].

Багато вчених справедливо виділяють як ключовий напрям розвитку сільського господарства впровадження екологічно чистих технологій, створення підприємств і переробних комплексів на основі принципів виготовлення, так званої, «органічної продукції», що передбачає значні обсяги фізичної праці [3]. Отже на фермах часто виникають проблеми з наймом сезонних працівників для збирання врожаю (наприклад, полуниці, малини, чорниці та ін.), оскільки така робота тимчасова і досить виснажлива. Під час збору врожаю час має

вирішальне значення, оскільки деякі культури необхідно збирати швидко. Таким чином, виникає потреба в залученні великої кількості працівників за досить короткий період часу, що створює реальну проблему для підтримки зайнятості на постійній основі. Це завдання давно намагаються вирішити компанії – розробники робототехніки. Останнім часом дослідники вчать роботів «бачити», щоб мати змогу використовувати їх для робіт на полях.

Всі вищезазначені технології відносно нові для українського агропромислового комплексу, на відміну від традиційних технологій сільського господарства. Але вже зараз можна говорити про те, що з нереспектабельної і фізично важкої праці фермерство вже впевнено починає рухатися у бік автоматизації технологічних процесів.

Щоб прогодувати мільярди людей в усьому світі, аграріям рано чи пізно доведеться використовувати роботів. Зараз, звісно, все це ще сприймається як фантастика, не в останню чергу з огляду на вартість таких апаратів, а також через певні недоліки цих машин, над удосконаленням яких ще потрібно працювати. Але з часом вартість їх виробництва і період окупності будуть неухильно зменшуватися, а якість виконаних робіт – покращуватись. Роботизоване майбутнє сільського господарства буде не тільки дешевшим і продуктивнішим, а й більш екологічним, ніж зараз. І це майбутнє набагато ближче, ніж нам здається.

Список використаних джерел

1. «Умное фермерство»: Обзор ведущих производителей и технологий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://geoline-tech.com/smartfarm/>
2. Как современные технологи меняют поход к сельскому хозяйству [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.computerra.ru/235530/kak-sovremennye-tehnologii-menyayut-podhod-k-vedeniyu-selskogo-hozyajstva/>
3. Оборин М. С. Повышение эффективности управления сельскохозяйственными услугами на основе внедрения цифровых технологий // *Ars Administrandi (Искусство управления)*. 2019. – Том 11, – № 2. – С 220-236. DOI: 10.17072/2218-9173-2019-2-220-236.

ІННОВАЦІЙНІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Омельченко М. Г., студентка
Науковий керівник – Лапко О. О., к. е. н.
Національний технічний університет України
«Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського»*

Інноваційна діяльність впливає на розвиток підприємств шляхом підвищення конкурентоспроможності їх продукції, створюючи конкурентні переваги та майбутню перспективу підвищення ефективності виробництва. Отже, для економіки України необхідні високоефективні каталізатори економічного зростання, якими є впровадження ІКТ у всі сектори національної економіки. Особливо це має значення зараз під час економічної кризи з непевною перспективою відновлення, на яку найбільше вплинула пандемія COVID-19.

Так криза, зумовлена пандемією COVID-19, змусила українські підприємства терміново експериментувати і вчитися в непростий час змін. Перехід до роботи в онлайн режимі потребував технологічної перебудови – розвитку ІТ-інфраструктури, системи безпеки, комунікацій, електронної постановки завдань і відстеження їх виконання і до того ж все це потребувало адаптування працівників до змін [1]. Унікальністю українського цифрового розвитку є те, що індивідуальні користувачі і бізнес значно випереджають державу та економічне виробництво. Український малий і середній бізнес уже використовують ІКТ і здебільшого просувають свої послуги завдяки діджиталу, тоді як держава і велика промисловість в Україні значно поступаються їм в цьому. У 2019 р. був створений Комітет з питань цифрової трансформації, в якому були підняті питання формування цифрового суспільства України, що спричинило перехід в онлайн цілі сектори економіки, передусім роздрібною торгівлі та скоротило кількість виробників на ринку, які у своїй маркетинговій політиці

ігнорують сегмент Інтернету [2]. Головною ціллю розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018- 2020 рр. є стимулювання цифровізації економіки, розвиток суспільних та соціальних сфер, усвідомлення наявних вимог та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття працівниками новітніх навичок, а також виявлення слабких сторін проектів з цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій. Досягнення основної мети цифрового розвитку передбачає зростання ВВП країни на 5% [2]. Крім того очікується, що реалізація даних планів прискорить залучення інвестицій в українську економіку та допоможе модернізувати промисловість шляхом створення високотехнологічних виробництв через досягнення цифрової трансформації галузей економіки, сфер діяльності, набуття ними нових конкурентних можливостей та властивостей [3]. Цифровізація також сприяє появі нових професій. За оцінками Українського Інституту Майбутнього в 2030Е з'являться новітні високотехнологічні сектори економіки, такі як штучний інтелект, робототехніка, біоінженерія, 3D-принтинг, наномедицина та інші. Ефекти від цифровізації для українського бізнесу будуть такими: зростання промислового виробництва на 7–10% на рік; зростання високотехнологічних сегментів до 20% на рік; зростання пропускної здатності виробництв – до 60%; зростання кількості замовлень, виконаних вчасно, – до 95%; скорочення запасів – до 20%; зростання ефективності встановленого обладнання – до 15%; скорочення простоїв обладнання – до 22%; економія витрат на закупівлю – до 30%; додаткове залучення до країни інвестицій у розвиток Індустрії 4.0 – як у виробництва, так і в центри R&D, інкубатори та технологічні компанії [1].

Завдяки пандемії сучасний світ уже зробив великий крок до принципово нової технологічної, економічної та соціальної реальності. Проте сучасному індустріальному суспільству потрібно вирішити нові проблеми. А саме повне переформатування звичних

нам систем, формування нових соціальних та економічних стратегій. У нових умовах країна отримує переваги в результаті технологічних і цифрових інновацій, в якій розвиваються, взаємодіють, удосконалюються і зростають усі складові економіки. Тому сучасний етап розвитку багатьох країн, зокрема і України, пов'язаний з переходом на нову модель економічного розвитку, в основу якої буде покладено використання інтелектуального і творчого потенціалу людської особистості. Рушієм, який здатний розвивати і впроваджувати технологічні інновації та забезпечувати стійке функціонування економіки країни, повинен слугувати інноваційний напрям розвитку підприємств. Інноваційний напрям розвитку підприємств є широкомасштабним, оскільки зачіпає не лише організаційний, технічний і технологічний уклади підприємств, але й сприяє їх соціальному розвитку та екологічній безпеці. Інноваційна система об'єднує в єдиний кластер компанії, дослідні центри, університети, венчурні підприємства, забезпечує якісні перетворення в освіті.

Список використаних джерел

1. Український інститут майбутнього URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-7>
2. Національна академія наук України “ Інноваційна Україна 2020 ” URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-2020++.pdf>
3. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf

СТАРТАПИ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Перкова М. В., студентка
Науковий керівник – Махова Г. В., к. е. н., доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені В. Гетьмана»*

Дослідження стартапів як способу створення бізнесу слід розпочати з ознайомлення зі змістом самого терміну. В загальному розумінні, стартапом є новостворена організація (молодий проєкт), характерною рисою діяльності якої є інноваційність, а метою діяльності – отримання високого прибутку за короткий термін існування. Термін «стартап» зародився в США у 1939 році, коли студенти Вільям Хьюлетт і Девід Паккард створили власну невелику фірму, яку назвали «start-up». Згодом компанія досягла світових масштабів та зараз відома під назвою Hewlett-Packard (HP) [1, с. 647].

Ключовою ознакою стартапів є розроблення абсолютно нового продукту чи послуги, якої раніше не існувало на ринку; підґрунтям для створення стартапу зазвичай слугує актуальна проблема (інформаційна, наукова, соціальна, комерційна). Особливими рисами стартапів є: відсутність власного стартового капіталу в розробників – в основі стартапу лежить креативна бізнес-ідея, задля реалізації якої працює команда, а фінансові надходження надаються інвесторами; молодий склад команди – у створенні та подальшій діяльності стартапу беруть участь, як правило, молоді люди, адже вони є потенційними носіями сучасних та затребуваних ідей; тимчасовість існування – створення стартапу передбачає у перспективі, за умови успішної та прибуткової діяльності, перетворення його на повноцінну компанію чи підрозділ іншої масштабної фірми; орієнтованість на розроблення інноваційного продукту; високий потенціал розвитку і швидкий темп зростання: незважаючи на обмеженість фінансових і людських ресурсів стартапи мають тенденцію до швидкого розширення, знайшовши свою цільову аудиторію (споживачів);

нестійке становище на ринку і невизначеність існування – оскільки стартап є новим проектом, важко передбачити його успіх на ринку, тому його становище є нестабільним, а період існування не має чітких меж; значний ризик провалу – стартапери є першопроходьцями у своїй справі, адже використовують ще не перевірені технології та сервіси, тому їхня діяльність є дуже ризикованою та може не виправдати очікувань інвесторів; інтелектуальний потенціал команди засновників – саме завдяки потужному інтелектуальному ресурсу розробників, стартапи стають перспективними проектами, вартими фінансування та уваги цільової аудиторії.

Таким чином, стартапам притаманний ряд унікальних характеристик, які сприяють привертанню уваги як споживачів, так і потенційних інвесторів до новостворених продуктів чи послуг. Ринок стартапів вимагає від підприємців гнучкості та швидкості, тому стартап, формуючи унікальну модель бізнесу, мають зростати якомога швидше. До інфраструктури підтримки підприємництва (малого і середнього) відносять бізнес-центри, бізнес-інкубатори, технопарки, лізингові центри, фонди підтримки підприємництва, інвестиційні фонди і компанії, інформаційно-консультативні установи, громадські об'єднання суб'єктів підприємництва та координаційні ради з питань підприємництва.

Технопарки – це організаційні структури, до складу яких входять наукові установи, заклади вищої освіти, підприємства, інформаційно-виставкові комплекси, служби сервісу тощо, об'єднані організаційно і територіально в локальний науково-технічний комплекс. Головним завданням технопарку є формування сучасного інноваційного середовища та підтримка інноваційного бізнесу. Інноваційні підприємства, що входять до нього, трансформують інтелект та знання працівників дослідницьких центрів (закладів вищої освіти, науково-дослідницькі інститути, науково-дослідницьких лабораторій тощо) у нові вироби, технології, нові управлінські

рішення на всіх стадіях їх виробництва, збуту та експлуатації та займаються їх комерціалізацією. Після ринкового становлення ці підприємства залишають технопарк і до нього входять нові [2, с. 335]. Водночас є специфічні для стартапів інфраструктури – це бізнес-акселератори та школи стартапів [3]. Вони спрямовані на життєзабезпечення стартапів на початкових етапах їх існування, включаючи надання робочого місця, іноді початкових інвестицій, технічної експертизи, послуг з коучингу, менторства. В цілому, можна сказати, що стартапи – це специфічна форма підприємницької діяльності, яка не є схожою на традиційний бізнес. Її характерними ознаками є короткий термін існування, інноваційність ідеї, невеликий склад команди зі значним інтелектуальним потенціалом, необхідність залучення зовнішніх інвестицій та швидкий темп зростання.

Кожна стадія розвитку стартапу має свої особливості, певні цілі, яких має досягти команда, щоб перейти на наступний етап. Тому слід розглянути усі стадії більш детально.

1. Посівна стадія – пошук і розробка ідеї стартапу та форм її реалізації: збирається початкова інформація про продукт, ринок, галузь, споживачів; проводиться неформальне обговорення можливості реалізації ідеї, приблизно визначаються обсяги та можливі джерела фінансування.

2. Стадія запуску – матеріалізація бізнес ідеї, тобто починається злагоджена робота розробників над введенням нового продукту чи послуги на ринок. Особливість стадії запуску є ретельний контроль процесів виробництва та продажу, а також швидке виправлення виявлених проблем.

3. Стадія зростання – повинно відбутись значне збільшення обсягу реалізації продукції, що призведе до збільшення фінансового потоку. Під час цієї стадії з'являється все більше інформації про кінцевий продукт, ризик вкладень істотно знижується, потенційна прибутковість бізнес-проекту, у разі успішної реалізації продукції, стає більш очевидною, кількість охочих вкласти гроші у проект

збільшується, серед них з'являються стратегічні інвестори, націлені на отримання контролю над підприємством.

4. Стадія розширення – стартап поступово завершує своє існування як власне стартап і перетворюється на звичайну компанію, яка вирішує ординарне завдання будь-якого традиційного бізнесу – розширення. На цьому етапі функціональний продукт вже завершений і приносить прибуток, також відпрацьовані реклама, сервіс і управління компанією. Стартап освоює масове виробництво продукції, за якого великою є імовірність злиття, приєднання або викупу стартапу одним зі стратегічних інвесторів. Якщо цього не відбувається, проходить реорганізація підприємства у відкрите акціонерне товариство, статус підприємства змінюється з високоризикового на стабільно функціонуюче і зростаюче.

5. Стадія «виходу». Внаслідок зростання грошового потоку, на стадії «виходу» інвестори мають можливість повернути вкладені колись інвестиції завдяки збільшенню вартості компанії через зростання грошового потоку. Відбувається створення публічної компанії, продаж частки інвестора іншому стратегічному інвестору, первинне розміщення на фондовому ринку (IPO—initial public offering) або викуп менеджментом. На цьому етапі компанія вже має налагоджений механізм роботи та приносить засновникам та інвесторам значний постійний прибуток.

Список використаної літератури

1. Гладка Л., Колеснік Є. Українські стартапи: сучасний стан розвитку інноваційного підприємництва / Л. Гладка, Є. Колеснік // Молодий вчений. – 2017.– № 4. – С. 647-651.

2. Пастушенко М. А. Нові інноваційні форми регіонального розвитку / М. А. Пастушенко // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – Вип. 3. – С. 332-338.

3. Чернявська О. В. Стартап як об'єкт інвестиційного процесу: сутність та життєвий цикл існування. / О. В. Чернявська, Л. В. Гнипа-Черневецька, В. Чжицеюнь. // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі.–2017. –№ 5.– С. 119-128.

МОДЕЛЮВАННЯ ОБСЯГУ ОПЕРАЦІЙНОГО РЕЗЕРВНОГО ФОНДУ ПІДПРИЄМСТВ

*Лисенко О. В., к. е. н., доцент
кафедри готельно-ресторанного бізнесу
ДГУ, м. Дніпро, Україна*

Питання моделювання забезпечення достатнього рівня фінансування кожного операційного періоду на підприємствах та є досить складним. Фінансове забезпечення кожного поточного операційного періоду (місяць) є цілісною системою, яка включає як показники діяльності системи, розраховані на основі побудови поточних місячних балансів підприємств, так й інформацію про наявність та обсяги джерел фінансування [6]. Результатом роботи цієї системи є забезпечення операційної виробничої діяльності в цілому. Окреслена задача містить математичну складову (процес якомога точнішого прогнозування та аналітичного моделювання на базі прогнозу) й економічну складову. Економічною складовою є створення операційного резервного фонду на підприємствах. Базу даних математичної складової представлено місячними (операційними) показниками діяльності підприємств, найважливішими з яких є показники витрат, доходу та чистого прибутку.

Математична модель операційного резервного фонду базується на прогнозних значеннях обсягів витрат на наступний операційний період i , тобто враховує затратний підхід [4]:

$$ORF_i = W_i \cdot \delta_i \cdot Z_{i-1}$$

де: ORF_i – обсяг операційного резервного фонду на наступний
запланований виробничий період i ;
 $e^{\delta_i} \approx 1 + \left| \frac{Z_i - Z_{i-1}}{Z_{i-1}} \right|$ – знаходиться за

таблицями експоненційної функції; i – період, $i \in [1; n]$; n – кількість періодів; Z_i – обсяг витрат періоду i ; Z_{i-1} – обсяг витрат минулого періоду $i-1$; W_i – ваговий коефіцієнт, який враховує умови пристосування до особливостей виробництва конкретних підприємств.

Для підприємства, яке працює беззбитково, обсяг витрат повинен бути меншим за обсяг доходу за цей же період. Також, обсяг нарощення операційного резервного фонду не повинен перевищувати обсяг прибутку за період (хоча б на більшості кроків розрахунку). Але, у певних випадках, обсяг прибутку може значно перевищувати таке нарощення. Тому, можна припустити, що ваговий коефіцієнт W у формулі розрахунку операційного резервного фонду є ваговим коефіцієнтом достатності створення операційного резервного фонду підприємства. Для його моделювання запропоновано розраховувати спочатку проміжний коефіцієнт:

$$W'_i = \left| \frac{PN_i}{Z_i - Z_{i-1}} \right|,$$

де: i – поточний період, $i \in [1; n]$; n – кількість періодів; PN_i – обсяг чистого прибутку підприємства періоду i ; Z_i – обсяг витрат періоду i ; Z_{i-1} – обсяг витрат минулого періоду $i-1$.

Коефіцієнт W' змальовує: обсяг нарощення операційного резервного фонду, який може забезпечити отриманий чистий прибуток підприємства за обраний період [6]. На основі оцінювання обсягу W' обирається ваговий коефіцієнт достатності W . Можливі декілька випадків:

1.
$$W'_i = \left| \frac{PN_i}{Z_i - Z_{i-1}} \right| \leq 1 \rightarrow W_i = 1$$

Підприємство не зможе створити операційний резервний фонд за один період, тому що обсяг прибутку за період менший від обсягу

нарощення операційного резервного фонду. Компенсувати нестачу грошей можна єдиною разовою інвестицією.

$$2. \quad 1 < W'_i = \frac{PN_i}{Z_i - Z_{i-1}} \leq 2 \rightarrow W_i = 2$$

У цьому випадку обсяг чистого прибутку за період перевищує обсяг нарощення операційного резервного фонду, тому ваговий коефіцієнт достатності: $W=2$. Операційний резервний фонд можна створити за один виробничий період, та нарощувати його обсяг у майбутніх періодах у розрахованих на кожний наступний період межах.

$$3. \quad 2 < W'_i = \frac{PN_i}{Z_i - Z_{i-1}} \rightarrow W_i = 2,7$$

Цей випадок не є таким, що зустрічається часто. І, хоча у випадках (1) та (2), W_i є цілим числом, $W_i=2,7$ у випадку (3) обрано з тих міркувань, щоб нарощення операційного резервного фонду не перевищувало темпів зростання експоненційної функції, так як більш «вибуховий» характер зростання, функції витрат, не вважається притаманним економічним процесам [2].

Необхідною умовою створення операційного резервного фонду є наявність додатного грошового потоку на більшості кроків розрахунку, то достатньою умовою створення операційного резервного фонду є належність вагового коефіцієнта достатності до переліку значень: $W \in (1; 2; 2,7)$. Теоретично, навіть при $W > 2,7$ формула

виглядає:
$$W'_i = \frac{PN_i}{Z_i - Z_{i-1}} \in [0; \infty[$$

Список використаних джерел

1. Антонова Л. В., Ляховець О. О. Економетрика / Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2011. 232 с.
2. Багриновский К. А., Матюшок В. М. Экономико-математические методы и модели (микрoэкономика) : учебн. пособ. М. : РУДН, 1999. 183 с.
3. Вітлінський В. В. Моделювання економіки. К. : КНЕУ, 2003. 408 с.

4. Лисенко О. В. Моделювання процесу забезпечення достатнього рівня фінансування операційного періоду підприємств. Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2020. – Т. 25. – Вип. 4 (83). – С. 116 – 121.

5. Моделирование социально-экономических систем: теория и практика : Монография / Под ред. В. С. Пономаренко, Т. С. Клебановой, Н. А. Кизима. – Х. : ФЛП Александрова К. М., ИД «ИНЖЭК», – 2012. – 592 с.

6. Швиданенко Г. О., Олексюк О. І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія. К.: КНЕУ, – 2002. – 192 с.

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРЕШКОДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Задорожнюк Н. О., к. е. н., доцент

Кошель Є. В., студентка

Державний університет «Одеська політехніка»

Україна переживає складні наслідки економічної кризи та пандемії, що суттєво відображається на становленні та розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки, що передбачає інноваційний розвиток суб'єктів господарювання. Так, розвиток відчизняних підприємств (особливо інноваційний) сприятиме прискоренню економічного розвитку держави, що дозволить знизити рівень безробіття в країні та інші негативні явища і забезпечити ефективний шлях самореалізації людини. Держава в свою чергу повинна розробити стратегію інноваційного розвитку, що передбачає впровадження нових технологій у всі сфери національної економіки та досягнення високого рівня виробничого потенціалу шляхом впровадження ефективних систем проектного менеджменту [1].

Сьогодні конкурентоспроможність підприємств України та їх інноваційний потенціал доволі низько оцінюються в світі. Причини такого стану полягають передусім у зниженні технологічного розвитку національної економіки, відсутності вагомих зрушень в

інноваційних процесах, недостатності фінансування наукових досліджень тощо. Доволі вагомою проблемою є те, що моделі та стратегії інноваційного розвитку економічно розвинутих країн світу неможна адаптувати відповідно з українськими реаліями. Крім того, жорсткі вимоги відносно безпеки, застосування та збереження екологічного середовища, що висувають передові, промислово розвинуті країни до інноваційно спрямованих підприємств, вимагають активізації та впровадження інноваційних процесів у різні сфери діяльності [2].

Відповідно до чинного законодавства України, інноваційна діяльність спрямована на впровадження та комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок та зумовлює виробництво нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Ця діяльність спрямована на розробку необхідних інноваційних технологій або послуг і здійснюється в тісному взаємозв'язку із зовнішнім середовищем. Інноваційна діяльність об'єктивно обумовлена постійно змінюючими потребами ринку та відкриває нові сфери застосування.

Інноваційну активність суб'єктів господарської діяльності визначають такі групи факторів:

1. Загальноекономічні фактори (політичні, правові, чинники, тенденції інноваційної діяльності в державі, розвиток інноваційної інфраструктури тощо), які впливають з макросередовища.

2. Регіональні фактори (частка регіону в інноваційної діяльності країни, обсяг і структура інноваційних інвестицій регіону, його інноваційна інфраструктура, підтримка інновацій регіональними органами влади, інвестиційна привабливість регіону тощо).

3. Внутрішні фактори з мікросередовища (галузева приналежність підприємств, наявність матеріальних, фінансових, інформаційних та трудових ресурсів, фінансовий стан і результати інноваційної діяльності виробника тощо).

Ці фактори тісно пов'язані між собою та формують інноваційну

активність суб'єктів господарювання. Інноваційну активність підприємств України відображають такі показники:

- питома вага підприємств, що впроваджують інновації;
- питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової;
- кількість освоєних інноваційних видів продукції;
- кількість впроваджених технологічних процесів (в тому числі маловідходних і ресурсозберігаючих)

Проте, слід відзначити, що розробка та впровадження інновацій потребують значних інвестицій, реальний розмір яких не дозволяє підприємствам реалізувати свою функцію ефективного наукового забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Основними джерелами фінансування інноваційної діяльності в Україні є: кошти Державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України [3].

Вагому роль у фінансуванні інноваційної діяльності відіграють позичкові кошти, проте слід розуміти, що інноваційна діяльність характеризується підвищеним ступенем ризику і краще залучати інвесторів або шукати бізнес-партнерів.

Поряд з вищезазначеним існує низка перешкод, що гальмують інноваційний розвиток підприємств та економіки України в цілому:

- недостатність фінансування суб'єктів господарювання і держави;
- недосконалість законодавства та невизначеність правових інструментів залучення недержавних інвестицій з метою розвитку економіки;
- нерозвиненість інноваційної інфраструктури тощо;

Отже, досягнення інноваційного розвитку підприємств України

можливо за рахунок усунення існуючих перешкод на основі ефективної взаємодії держави, підприємницького сектору та науково-дослідної бази.

Список використаних джерел

1. Фактори і напрями інноваційного розвитку підприємств / З. Б. Гук, Т. В. Лебідь, В. Ю. Самуляк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/20293/1/45-223-228.pdf>
2. Регіональна інноваційна система: теорія і практика: монографія / Під наук. ред. проф. В. С. Пономаренко. – Харків : ВД «ИНЖЕК», 2011. – 544 с.
3. Романова Т.О., Іванець Л.О. Шляхи підвищення інноваційної активності промислових підприємств України // Ефективна економіка № 1, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3732>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКТОР ІННОВАЦІЙ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

*Шлапак А. М., студентка
факультету міжнародної торгівлі та права
Блаженко С. Л., ст. викладач
кафедри економіки та фінансів підприємства
Київського національного торговельно-економічного
університету*

В умовах сучасних реалій економічного простору, де визначне місце займають: глобалізація, кризові явища і зростання конкуренції – суб'єктам господарювання все важче стає зберігати економічне зростання та навіть стабільне позиціонування на ринку. Аби забезпечити стале функціонування, підприємства вдаються до пошуку новітніх шляхів підвищення ефективності та потенціалу розвитку організації. Тому твердження, що підприємства домагаються досягнути конкурентних переваг завдяки розробці та впровадженню інновацій – є загально визнаним фактом [1].

Інноваційний розвиток підприємств – це визначений безперервний рух, що базується на впровадженні і реалізації інновацій, які зумовлюють поліпшення кількісних і якісних характеристик діяльності підприємства, забезпечує зміцнення його ринкових позицій та створюють умови для його прогресивного розвитку [2].

В продовженні вищенаведеного твердження варто сказати, що «інноваційний розвиток підприємств» – це не процес винаходу та реалізації нового продукту, а «інновації» – це не тільки новий продукт. Крім нового або удосконаленого продукту, це ще новий або удосконалений процес організації підприємства.

Тому метою написання моєї статті є доведення важливості впровадження не тільки інноваційних продуктів, а й інноваційних механізмів задля ефективності та розвитку уже існуючої організації підприємства; виділення економічного фактору інновацій як першочергову місію стратегії розвитку суб'єкта господарювання.

Існує безліч різних авторських класифікацій інновацій та інноваційних факторів підприємств. Проте не кожна дає можливість приймати відповідні управлінські рішення щодо доцільності інвестування інноваційного процесу, вибору методів інноваційної діяльності, оцінки ризику як самого нововведення, так і форм організації інноваційного процесу. До прикладу, П.С.Харів запропонував досить таку поширену класифікацію інновацій та інноваційних процесів з урахуванням розподілу їх за типом нововведення. Професор всі інновації поділяє на три групи: технічні (містять нові види товарів, зміни в технології), організаційні (полягають у впровадженні нових методів організаційний виробництва, праці, зміни в організаційній структурі) та соціально-економічні (передбачають нові підходи до мотивування та стимулювання персоналу, а також впровадження нових економічних підходів щодо управління підприємством [3].

Найбільш вагомим фактором за цією класифікацією є соціально-

економічний фактор інновацій підприємства. Соціально-економічні інновації характеризуються змінами в фінансовій, бухгалтерській та інших сферах діяльності підприємства. Вони включають у себе нові методи ціноутворення, нові інструменти та методи розподілу коштів, новими показниками, матеріальні мотивація праці та впровадження нових економічних підходів щодо управління витратами.

Важливість соціально-економічної інновації для функціонування та розвитку підприємства полягає в тому, що саме фінансові показники є основою для розробки загальної стратегії розвитку підприємства. Тому що обсяг фінансових та трудових ресурсів є одним із найважливіших обмежень масштабу діяльності підприємства.

Діяльність кожного суб'єкта господарювання здійснюється в умовах невизначеності та ризику і залежить від впливу як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Зовнішні зміни є часто непередбачуваними або не до кінця прогнозованими. Підприємство, у свою чергу повинне час від часу удосконалювати та оновлювати фінансову систему управління аби не зазнати або зменшити негативний вплив факторів зовнішнього середовища на фінальний результат підприємства.

Однією із умов забезпечення стабільного розвитку підприємства за будь-яких зовнішніх умов є забезпечення високого рівня його ефективності. Стале функціонування і розвиток потенціалу залежить від наявної системи управління фінансами.

Шляхи вирішення варто шукати не в збільшенні продажів чи реалізації нового продукту, а саме в упровадженні нововведень та інноваційних підходів до управління діяльністю підприємства. Удосконалити діяльність суб'єкта господарювання можна завдяки економічному фактору інновацій, особливо через управління витратами, створення та вдосконалення інформаційної системи, запровадження нових показників для аналізу поточного фінансового стану на підприємстві.

Як висновок можна сказати що впровадження і розробка інновацій створюють конкурентні переваги для підприємств, надаючи можливість стабільного розвитку та сталого позиціонування на ринку. Варто наголосити що здатність до інновацій є важливим фактором конкурентоспроможності та потенціалу розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Амоша А. Інновайний шлях розвитку України: проблеми та рішення / А. Амоша // Економіст. – 2005. – № 6. – С. 28-32.
2. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємства у транзитивній економіці : Монографія / За аг. ред. д. е. н., проф. С. М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», – 2005. – 582 с. – С. 15, 20.
3. Харів П. С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів: Монографія / П. С. Харів. – Тернопіль: “Економічна думка”, 2003. – 326 с.

ФОРМИ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ЗАПРОВАДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛОКДАУНУ

*Філіппов В. Ю., д.е.н, доцент
Войцеховський Р. Е., студент
Державний університет «Одеська Політехніка»*

З початку 2020-го року в Україні, як і у більшості країн було введено карантин у зв'язку з розповсюдженням коронавірусної хвороби, що стало вагомою перепорою для більшості торговельних підприємств. Актуальним в сьогоденних умовах є розгляд шляхів розвитку і безперебійної роботи саме такого виду бізнесу.

Дослідження з приводу розвитку торговельних підприємств періодично проводяться дослідниками в різні періоди часу, багато з них проводять ці дослідження і до сьогодні: А. Предеїн (2013),

В.Філіппов (2014) [1], Н. Михаліцька (2015), Л. Федулова (2016) [2], Г. Коптева (2017), О. Филипенко (2018-2019), М. Семикіна (2020) [3]. Так в різні періоди ситуація в світі змінювалась і ті умови, які сприяли розвитку підприємств кількох років потому, на сьогодні втрачають вже актуальність, адже сьогоденні умови розвитку від ранішніх кардинально відрізняються.

На сьогодні більшість досліджень цього напрямку присвячені подоланню викликів пандемії, та дій уряду по протидії неї. Адже торговельні підприємства – це господарські компанії, що здійснюють взаємодію з різними видами товарів, які призначаються для продажу іншим суб'єктам підприємницької діяльності, індивідуальним споживачам або державі. Торгові компанії займаються придбанням спеціалізованого асортименту товарів, мають свої склади або магазини.

2021 рік у продовження 2020 почався під знаком коронавірусної інфекції COVID-19, та супутніх карантинних обмежень та новим методом боротьби з нею від держави – регіональним локдауном. Тенденція скорочення кількості підприємств продовжується, адже підприємцям важко перевлаштуватися до нових умов торгівлі.

Отже, під визначання можуть припадати як компанії роздрібної (або оптової) торгівлі продуктами харчування, так і підприємства оптової (або роздрібної) торгівлі непродуктовими товарами [4]. Саме тому необхідно розділити ці підприємства на дві категорії, адже під час карантину одні працювали з невеликими обмеженнями, а іншим було заборонено пускати відвідувачів до приміщення.

В першу чергу аналіз потрібно почати саме з компаній роздрібної (або оптової) торгівлі продуктами харчування, за приклад можна взяти 2 великі торговельні мережі, як: Сільпо і Метро. Отже, потрібно проаналізувати ринок збуту товарів і цільову аудиторію або споживачів. У зв'язку з обмеженнями люди частіше почали перебувати вдома, що підвищило кількість активних інтернет користувачів, також велика кількість людей стали тимчасово

безробітними, що суттєво знизило їх платоспроможність. Саме тому необхідно, в першу чергу, зробити продукти більш доступними як ціною, так і фізично. Таким чином, одна з можливостей для підприємств буде відкрити власну систему доставки, яка буде привозити товари з магазину до дверей абсолютно безкоштовно (при придбанні на певну суму), або за невеличку плату, щоб покрити витрати на кур'єра, інший крок – це відкриття повноцінного інтернет-магазину.

Ціни на продукти повинні бути абсолютно ідентичні з цінами у магазині, або навіть трохи дешевше (що буде спонукати людей не виходити з дому, щоб придбати товар). Щоб якомога більше людей дізналося про можливість доставки, необхідно запуснути рекламу кампанію по охопленню великої кількості населення. Таким чином, кількість клієнтів не тільки не впаде, а й підвищиться. З великою ймовірністю, навіть після карантину люди будуть користуватися саме кур'єрською службою, що збільшить кількість клієнтів.

З підприємствами торгівлі непродуктовими товарами ситуація досить схожа, але замість кур'єрської служби (адже дуже часто замовлення прямує до іншого міста) треба посилити позицію інтернет продажів з доставкою до найближчого до клієнта відділення пошти. Щоб підвищити продажі через всевітню мережу, потрібно провести правильну рекламу, яка буде направлена саме на вашу цільову аудиторію. Наприклад, якщо підприємство продає одяг через інтернет-сервіс «Instagram», воно повинно запускати таргетовану рекламу, яка націлена на людей, інтереси яких схожі з інтересами клієнтів компанії. Або якщо підприємство займається продажем меблів і в неї є власний сайт, то необхідно дати рекламу у сервісах Google або інших пошукових систем, яка буде показуватися потенціальним клієнтам на сайтах які вони відвідають (це теж можливо зробити, знаючи інтереси вашого клієнта).

Підбиваючи підсумки хочеться зазначити, що з кожним роком все більше і більше людей починають користуватися онлайн

сервісами, карантинні обмеження та регіональні локдауни стали лише поштовхом. Саме тому потрібно якомога частіше звертати увагу, або навіть давати перевагу розвитку підприємства в мережі інтернет.

Список використаних джерел

1. Філіппов В. Ю., Нестеренко А.М. Шляхи розвитку торговельних підприємств. Економіка: реалії часу. 2014. № 2 (12). URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2014/No2/203-207.pdf>. (Дата звернення 04.05.2021).

2. Федулова Л. Інноваційність розвитку сфери торгівлі. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2016. № 3. С. 17-33.

3. Семикіна М. В., Запірченко Л. Д., Матієнко С. С. та ін. Економіка та організація торговельних підприємств: практикум : Навч. посібник / ред. М.В. Семикіна. Кропивницький: Видавець ФОП Лисенко В.Ф., 2020. 212 с.

4. Торговельний фокус України – 2020 рік. *Єдиний експортний портал* : веб-сайт. 2020. URL: <https://epo.org.ua/trade2020>. (Дата звернення 04.05.2021).

ВПЛИВ РОБОТИЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ СВІТУ

*Толстомят М. В., студент
Науковий керівник – Чередниченко В. А., к. е. н., доцент
Державний університет «Одеська політехніка»*

Розвиток технологій тягне за собою серйозний виклик для економіки країни. По мірі освоєння машинами все більш складних задач, збільшується можливість масової ліквідації робочих місць внаслідок автоматизації. Із розвитком технічного прогресу, насамперед у сфері інформаційних технологій (ІТ), люди висловлюють побоювання, що наслідком роботизації може статися таке, що машини зможуть виконувати багато задач дуже ефективно, краще ніж люди. Із використанням машин зростає швидкість

виконання технологічних операцій, можливість помилок знижається оскільки немає людського фактору.

Коли існує конкуренція між країнами, існують і обмеження для отримання вигоди від автоматизації. Оскільки більш економічно розвинені країни мають більше можливостей для розвитку автоматизації і роботизації, то вони можуть просувати їх краще за інші країни. Але із поглибленням процесу всесвітнього розподілу праці та розвитку кооперації між ланцюгами виробництва що знаходяться в різних країнах на значній географічній відстані процес автоматизації виробництва суттєво сповільнюється.

Існують країни, де робоча сила може бути дешевша за роботизацію, наприклад, це нерозвинені країни з низькими зарплатами та стандартами охорони праці. У свою чергу високорозвинені країни мають більшу вигоду з використання бідних та некваліфікованих людей з країн Азії та Африки, ніж переозброювати свої підприємства [1]. Цей фактор поглиблює соціально-економічну нерівність між людьми і змушує некваліфікованих працівників вступати в конкуренцію за низькооплачувані види діяльності, щоб не залишитись взагалі без роботи.

Для того щоб надійно вирішити цю проблему, слаборозвиненим країнам треба вносити інвестиції в освіту і системне підвищення кваліфікації виробників. Економісти вважають, що кваліфіковані робочі місця є найменш придатними для автоматизації, тому саме вони є надією для країн, що розвиваються [2]. За даними статистики індустриальне виробництво зростає у країнах Азії і Африки, тому що тут вигідно залучати до роботи дешеву робочу силу для праці на підприємствах з іноземними інвестиціями. Все це ще більше поляризує структуру зайнятості населення у географічному аспекті. Тому інвестиції в освіту допоможуть формувати трудові кадри, які після навчання зможуть отримати гарну роботу і кваліфікацію.

Для економічно розвинених країн вигідно замінити

робототехнікою дорогу робочу силу. Але це не означає, що у людей забирають роботу. З'являється нова галузь, а саме, сфера ІТ, яка потребує висококваліфікованих працівників, праця яких потребує інтелекту, навичок сприйняття і керування. Новітні технології дозволяють створюють нові робочі місця з високою оплатою праці. У 2018 році американські економісти провели дослідження у якому прогнозували що на ринку праці до 2050 року в США вже будуть автоматизовані близько 70-80% робочих місць у промисловості, а 60% у сфері оборони і 45% у медицині. На жаль в Україні ще низькі темпи розвитку роботизації, тому і диференціація структури робочих міст у суспільства дуже велика, що спонукає висококваліфікованих робітники іммігрувати закордон [3].

Із розвитком автоматизації та роботизації потенційно створюються умови для покращення рівня життя. До автоматизації більш схильні високорозвинені країни, робочу силу яких вигідно замінити робототехнікою і які мають можливості для розвитку нових технологій. В країнах, що розвиваються ще не вигідно проводити автоматизацію і роботизацію. Таким чином, процеси автоматизації призводять до погіршення становища найманих працівників у країнах зі слабким соціальним захистом. Дешева робоча сила сприяє привабленню іноземних інвестицій, але це не покращує якість економічного розвитку країн.

У дослідженнях *The Future of Jobs*, опублікованих Всесвітнім економічним форумом, йдеться про те, що до 2022 року на світовому ринку праці буде створено додатково 2 млн робочих місць, але 7,1 млн зникне. З'являться робочі місця в інтелектуальних та високотехнологічних сферах, а суттєво скоротяться у сфері адміністрування. Дослідники вважають, що на ринок праці будуть впливати дві групи факторів: соціально-демографічна ситуація та розвиток технологій.

Список використаних джерел

1. Dyer-Witheford, Nick 'Cyber-Proletariat. Global Labour in the Digital Vortex, London: Pluto Press, 2015.
2. Роботизація в цифрах і фактах / Под ред. В. Сальника – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zavarnik.biz/robotizaciya-v-cifrax-i-faktax>
3. Citi GPS: Global Perspectives and Solutions. Technology at work v2.0. Oxford Martin School. University of Oxford, 2016.

СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Літвінов К. П., студент,
Науковий керівник - к.е.н., доцент, с.н.с., Рассадникова С.І.,
Міжнародний гуманітарний університет*

Ефективне управління сучасним підприємством значною мірою забезпечується створенням інноваційних управлінських інформаційних систем, що охоплюють всі рівні і об'єкти управління. Проблеми побудови та ефективного впровадження інформаційних систем управління, зокрема систем підтримки прийняття рішень набувають усе більшої значущості. Ураховуючи наявність значної кількості невдалих впроваджень інформаційних систем управління як в Україні, так і за кордоном, актуальності набуває дослідження особливостей впровадження інформаційних систем управління підприємствами-споживачами систем прийняття рішень, виявлення проблем впровадження та пошук шляхів їх подолання.

Для інформатизації підприємства передбачено впровадження ІСУ(інформаційної системи управління), основою якої є програмний продукт, який максимально відповідає вимогам щодо організації ефективного документообігу та інформаційного обміну на даному підприємстві. Тому інформаційну систему управління слід розглядати, і як програмний комплекс, що складається з модулів, які охоплюють усі сфери діяльності підприємства та їх взаємодію в режимі реального часу, що, у свою чергу, уможливило прийняття

своєчасних і обґрунтованих рішень менеджерами різних рівнів управління [1, с.26].

Проте ухвалення ефективних управлінських рішень вимагає не тільки аналізу, оцінки і прогнозування внутрішнього розвитку підприємства, але й забезпечення відповідності між зовнішнім середовищем (макро-, мікро-) та результатами фінансово-господарської діяльності підприємства, що теж висуває високі вимоги до інформаційного забезпечення управління підприємством. Управління охоплює планування, контроль та адміністрування операцій підприємства. Інформація в ІСУ означає оброблювані дані, які допомагають керівництву в плануванні, контролі та операціях, а дані обробляються в інформацію за допомогою системи.

На підприємстві ІСУ використовується наглядним рівнем управління для цілей звітності, а також для прийняття обмежених рішень на їх рівні. До цих звітів та інформації, зібраної ІСУ, отримує доступ DSS (Decision Support System, система підтримки прийняття рішень) до аналізу та вирішення проблем на найвищому рівні управління (стратегічному рівні). [2, с.93-94].

Основні особливості та характеристики DSS не призначені для заміни осіб, які приймають рішення, натомість DSS може підтримувати осіб, які приймають рішення, на будь-якому рівні в організації та для швидкого розвитку та розгортання проектів.

Оскільки у багатьох ситуаціях якість прийняття рішень є дуже важливою, то багато років приділяється дослідженню методів підтримки прийняття рішень [3, с.3-4]. З постійним збільшенням інформаційного потоку досить часто сучасні бізнес-аналітики зосереджуються в основному на управлінських потребах з метою вдосконалення систем підтримки прийняття рішень.

Для сприяння підтримці прийняття рішень нинішні підприємства використовують різні типи систем підтримки прийняття рішень. Для аналізу та підтримки прийняття рішень у багатьох випадках використовуються системи підтримки прийняття рішень на основі OLAP (Інтернет-аналітична обробка). Системи OLAP надають аналітичні інструменти, що дозволяють керувати користувачем аналіз отриманих даних, коли користувач повинен ініціювати правильний запит, щоб отримати відповідну відповідь [4, с.1].

Використання обміну даними для полегшення підтримки рішень може значно підвищити ефективність прийняття рішень і може ефективно вирішити нові типи проблем, які раніше ніколи не вирішувалися [4, с.2]. Перетворюючи дані в змістовну інформацію, а зібрані дані дозволяють менеджеру здійснювати більш предметний, точний та послідовний аналіз [5, с.123].

Кількість та якість інформації, доступної для прийняття рішень, постійно збільшуються з безпрецедентними темпами. Велика сфера проблем прийняття рішень потребує нових видів обчислювальних інструментів. Обмін даними задовольняє деякі з цих потреб, пропонуючи ефективні методи обробки даних різних типів.

Список використаних джерел

1. Святненко В. Практичні аспекти впровадження інформаційних систем управління та вітчизняних підприємствах / В.Святненко, І.Нетреба/ Вісник Київського національного університету імені Т.Шевченка. – 2012. – № 137.– С. 26-30.
2. Щербаков О.В Система підтримки прийняття рішень як невідомна частина сучасного інформаційного забезпечення для управління бізнесом /О.В. Щербаков, В.С. Нарішкін // Системи обробки інформації. – 2011. – № 3(93). – С. 93-96.
3. Marek J. Druzdzel. Decision Support Systems /Marek J. Druzdzel, Roger R. Flynn.// Encyclopedia of Library and Information Science –2002. – P. 3–4.
4. Rok Rupnik, Matjaž Kukar, Marko Bajec, Marjan Krisper DMDSS: Data Mining Based Decision Support System to Integrate Data Mining and Decision Support / R. Rupnik, M. Kukar, M. Bajec, M. Krisper // Information Technology Interfaces –2006. –№ 28 – P. 1–2
5. B.Chitradevi1 and N.Thinaharan. Role of Decision Making in Data Mining Systems / B.Chitradevi1, N.Thinaharan //International Journal of Trend in Research and Development, –2015. – № 2(5). – P. 123